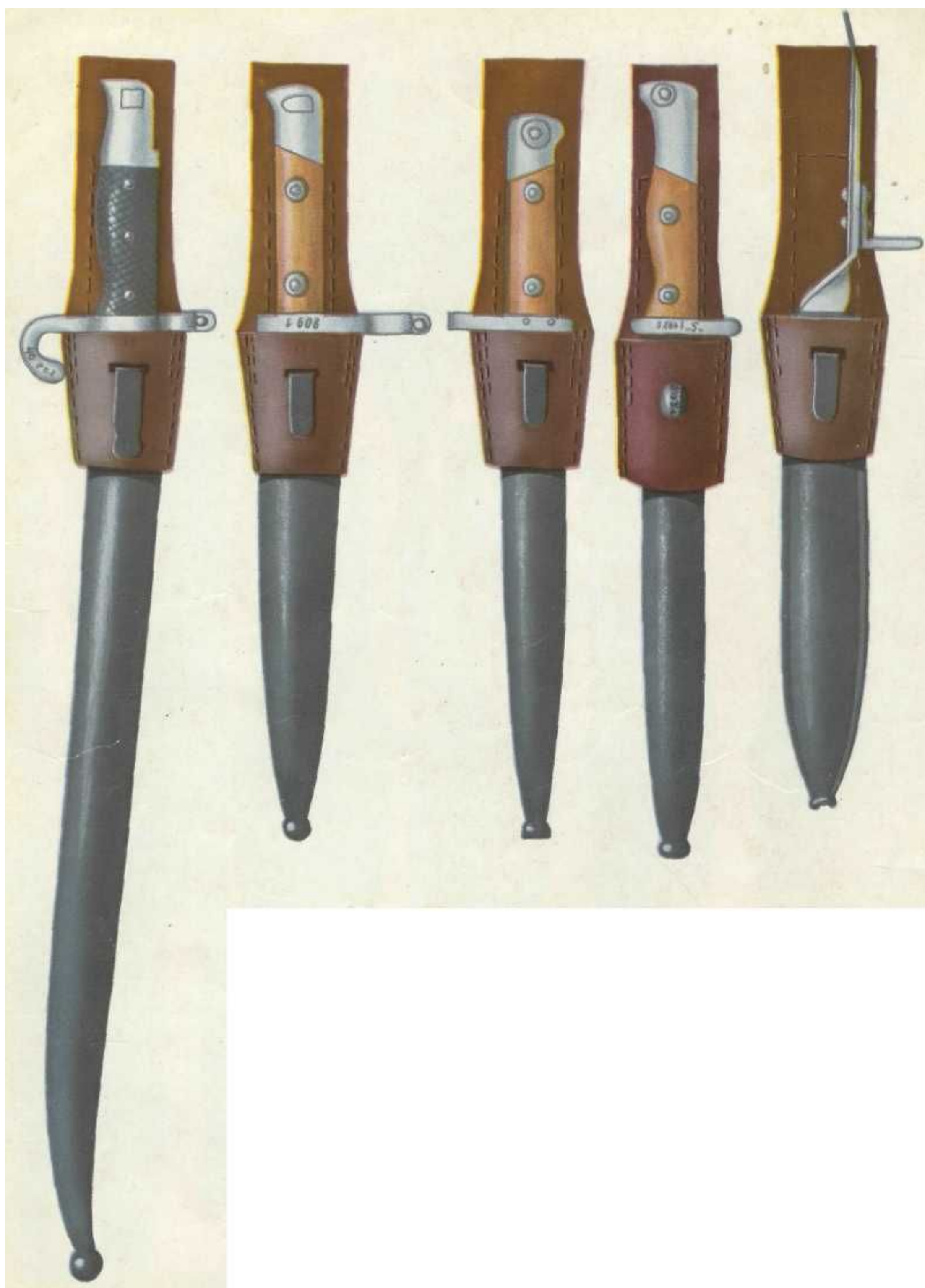
KRZYSZTOF SZCZEGŁOW

Bagnet polski *wz. 29*

Bagnety polskie, od lewej: *wz. 22, wz. 24, wz. 27, wz. 28* model z oporą okładzin*, wz. 28* model ostateczny

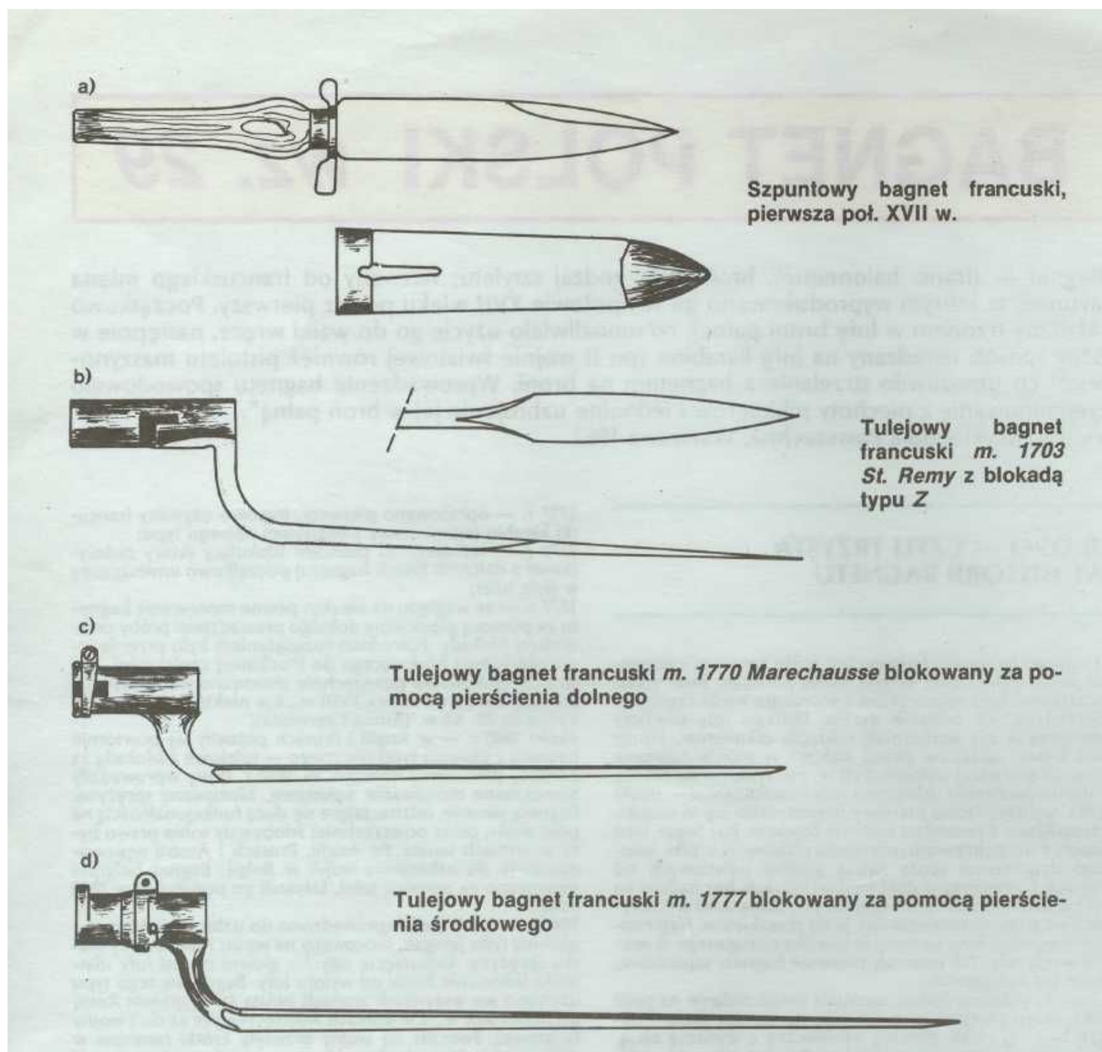
<u>Bagnety austriackie, od lewej: *wz. 73, wz. 88, wz. 95, wz. 12, wz. 15* zastępczy</u>

BAGNET POLSKI *wz. 29*

„Bagnet — (franc. baionnette), broń biała, rodzaj sztyletu; nazwany od francuskiego miasta Bayonne, w którym wyprodukowano go w I połowie XVII wieku po raz pierwszy. Początkowo wkładany trzonem w lufę broni palnej, co umożliwiało użycie go do walki wręcz, następnie w różny sposób nasadzany na lufę karabinu (po II wojnie światowej również pistoletu maszynowego) co umożliwiło strzelanie z bagnetem na broni. Wprowadzenie bagnetu spowodowało wyeliminowanie z piechoty pikinierów i jednolite uzbrojenie jej w broń palną". Wielka Encyklopedia Powszechna, Warszawa 1962.

AB OVO — CZYLI TRZYSTA LAT HISTORII BAGNETU

Historyczny rozwój bagnetu jest ściśle związany z rozwojem broni palnej oraz taktyki wojsk pieszych. Broń palna początkowo była nieporęczna i wymagała wielu czynności poprzedzających oddanie strzału. Dlatego rotę piechoty uzbrojoną w nią wzmacniały oddziały pikinierów, którzy mieli bronić strzelców przed atakiem w trakcie nabijania, broni. W pierwszej połowie XVII w. poczyniono we Francji próby ujednolicenia uzbrojenia roty muszkieterów — około 1640 r. wprowadzono pierwszy bagnet. Stało się to niejako przypadkowo. Komendant twierdzy Bayonne, Puy Segur, miał kłopoty z uzupełnieniem uzbrojenia pikinierów w piki, natomiast dysponował sporą ilością grotów odłamanych od drzewca. Postawiony w dość trudnej sytuacji, bez nadziei na szybkie uzupełnienie drzewców do pik, postanowił wykorzystać owe groty, przymocowując je do muszkietów. Najprostszym sposobem było wetkniecie kawałka ostruganego drzewca w wylot lufy. Tak powstały pierwsze bagnety szpuntowe, zwane też kołkowymi.
Broń ta przypuszczalnie spełniała swoje zadanie na polu walki, skoro podjęto jej produkcję na szerszą skalę. Pierwsze bagnety miały głownie obosieczną z wydatna ością, jelcem krzyżowym i rękojeść w kształcie szpuntu od beczki. Mocowano je wkładając koniec rękojeści w wylot lufy muszkietu. Dobrze było, jeśli w trakcie walki muszkieter włożył bagnet w wylot wystrzelonego muszkietu, natomiast gorzej, gdy muszkiet byt załadowany, a w ferworze walki muszkieter zapominał o założonym bagnecie i strzelał. Z tych też względów bagnetów szpuntowych używano niechętnie.
Do końca XVII w. w konstrukcji bagnetu zaszły niewielkie zmiany. Około 1695 r. pojawiły się pierwsze bagnety tulejowe z wycięciem blokującym. Za twórcę tego typu mocowania uważa się Francuza Sebastiana le Prestre de Vaubana, od 1703 r. marszałka, lub, jak twierdzą Anglicy, generała Mac Kaya. Głownię bagnetu, przystosowaną wyłącznie do zadawania ran kłutych, mocowano bezpośrednio do tulei nakładanej na lufę karabinu. W tulei był wycięty kanał w kształcie |-, w który wchodziła muszka karabinu i blokowała bagnet , zabezpieczając go przed zsunięciem po zadaniu pchnięcia. Bagnety tego typu umożliwiały prowadzenie ognia, aczkolwiek osadzenie głowni tuż przy wylocie lufy utrudniało ładowanie broni. Około 1703 r. pojawiło się kolankowe zagięcie nasady głowni odsuwające ją od osi lufy. Blokowanie bagnetu odbywało się za pomocą wyciętego w tulei kanału |- lub -|_.
Zamocowanie takie nie było
zbyt pewne i powodowało gubienie bagnetów w czasie walki.
Na początku XVIII w. zaczęto masowo wprowadzać bagnety do uzbrojenia piechoty. Jednocześnie w szybkim tempie unowocześniano je. Dalszy rozwój bagnetu przedstawia się następująco:
1717 r. — opracowano pierwszy, masowo używany francuski karabin regimentowy z bagnetem nowego typu; 1770 r. — wynaleziono pierścień blokujący (który zadecydował o dalszych losach bagnetu) początkowo umieszczony w dole tulei;
1777 r. — ze względu na niezbyt pewne mocowanie bagnetu za pomocą pierścienia dolnego prowadzono próby pewniejszej blokady. Pośrednim rozwiązaniem było przeniesienie pierścienia blokującego do środkowej części tulei. Ten sposób blokowania powszechnie stosowano we wszystkich armiach świata do końca XVIII w., a w niektórych nawet do końca lat 20. XX w. (Armia Czerwona); około 1800 r. — w Anglii i Prusach pojawiły się powtórnie bagnety z głownią typu siecznego — tulejowe z blokadą za pomocą pierścienia dolnego. W 1810 r. Prusy wprowadziły nowoczesne mocowanie wpustowe, blokowane sprężyną. Bagnety sieczne, odznaczające się dużą funkcjonalnością na polu walki, coraz powszechniej zdobywały sobie prawo bytu w armiach świata. Po Anglii, Prusach i Austrii wprowadzono je do uzbrojenia wojsk w Belgii. Bagnet belgijski mocowano za pomocą tulei. Używali go powstańcy w 1863 roku.;
1840 r. — we Francji wprowadzono do uzbrojenia bagnet z głownią typu jatagan, mocowany na wpust i blokowany płaską sprężyną. Odsunięcie sztychu głowni od osi lufy ułatwiało ładowanie broni od wylotu lufy. Bagnetów tego typu używano we wszystkich armiach świata (z wyjątkiem Rosji) do końca XIX w., a w armiach Austro-Węgier aż do I wojny światowej. Podczas tej wojny przeżyły krótki renesans w armii niemieckiej jako bagnety zastępcze (ersatz);
1866 r. — na polu bitwy masowo pojawiła się broń iglicowa. Pierwsi wprowadzili ją do uzbrojenia Niemcy. Był to karabin systemu Dreysego, do którego używano bagnetu z głownią prostą. Pozostałe państwa Europy miały w uzbrojeniu głównie bagnety z głownią typu jatagan (Austria, Belgia, Francja i inne). Wyjątek stanowiła Rosja, konsekwentnie używająca bagnetu typu kłującego, tulejowego blokowanego pierścieniem środkowym;
1870 r. — powstał specjalny bagnet saperski o masywnej głowni, z piłą naciętą na jej grzbiecie, który wszedł do uzbrojenia armii brytyjskiej, a około 1871 r. armii pruskiej, gdzie używano go do 1918 r. Oprócz tego na krótko znalazł się w wyposażeniu wojsk belgijskich, szwajcarskich i norweskich. Zmodyfikowaną wersję bagnetu saperskiego zastosowano w armiach państw Układu Warszawskiego i w Bun-deswehrze;
1874 r. — do uzbrojenia armii francuskiej wprowadzono karabin Grassa, do którego opracowano bagnet o głowni typu kłującego długości 52 cm, mocowany na wpust. W armii rosyjskiej przyjęto do uzbrojenia karabin *Berdan nr 2* i opracowano do niego tulejowy bagnet typu kłującego *wz. 71.* Miał on sztych w kształcie śrubokręta, co służyło jako pomoc przy rozbieraniu karabinu. Była to charakterystyczna cecha bagnetów rosyjskich i radzieckich.
1880 r. — Austria przyjęła do uzbrojenia bagnet typu siecznego o głowni 30 cm. W ślad za nią w 1888 r. Niemcy wprowadzili bagnet wz. *84* o głowni 25 cm, w 1895 r. Stany Zjednoczone bagnet o głowni 20,5 cm, który stosuje się do morskiej wersji karabinu Lee, a w 1896 r. Szwecja bagnet o

głowni 21 cm używany do szwedzkiej wersji karabinu Mau-*ser.* Wprowadzanie bagnetów o krótkiej głowni stało się tendencją ogólnoświatową.
1886 r. — do uzbrojenia armii francuskiej wprowadzono karabin *Lebel wz. 86,* do którego stosowano bagnet typu kłującego o głowni 51,5 cm;
1891 r. — w armii włoskiej przyjęto karabin *Manlicher —* Carcano z bagnetem typu kłującego mocowany na stałe pod lufą i składany ku tyłowi;
1898 r. — renesans przeżył bagnet o głowni powyżej 30 cm. Armia niemiecka wprowadziła bagnet o głowni typu siecznego długości 52,5 cm. 1907 r. — w armii angielskiej wprowadzono do uzbrojenia bagnet o głowni 43 cm, był on stosowany do 1945 r;
1914 r. — podczas działań bojowych I wojny światowej, a zwłaszcza walk pozycyjnych, zweryfikowano konstrukcję bagnetu oraz jego długość. W armii niemieckiej zamiast bagnetu wz. 98 zastosowano bagnet krótki wz. 84/98 i średni *wz. 98/05.* W latach 1915—18, wobec wyczerpywania się zapasów bagnetów regulaminowych, opracowano bagnety zastępcze (ersatz) o uproszczonej konstrukcji. Początkowo były one zbliżone do bagnetów regulaminowych, później ulegały coraz większym uproszczeniom. Jako bagnety zastępcze w armiach Niemiec, Austrii, Włoch, Belgii, Turcji i prawdopodobnie Francji używano również bagnetów zdobycznych i starszych wzorów (oczywiście po przystosowaniu do ówcześnie stosowanych karabinów);
1918 r. — koniec I wojny światowej. Wojujące strony po ustaniu działań bojowych pozostawiły w swoim uzbrojeniu karabin i bagnety, które w ich mniemaniu świetnie spisały się na polu walki. Francja zachowała aż do 1940 r. bagnety do karabinu *Lebel wz.* 86, 86/93 i *86/93/16;* Wielka Brytania bagnety wz. *07, 1*6 i 17 do karabinu *Lee-Enfield;* Rosja Radziecka bagnety do karabinu *Mosin wz.* 91, a niemiecki Freikorps całą gamę bagnetów do karabinu *Mauser;*
1939 r. — działania II wojny światowej wpłynęły na zweryfikowanie ostatecznie długości bagnetu. Okazało się, że w warunkach wojny manewrowej najbardziej uniwersalne są bagnety z głownią sieczną o długości nie przekraczającej 30 cm. Po zakończeniu wojny zmalało znaczenie bagnetu jako środka walki. Mimo to znajduje sie on w wyposażeniu wojska, choć postawiono mu inne zadania niż w wiekach poprzednich.
Lata 1945—80 — po zakończeniu II wojny światowej powstała nowa generacja bagnetów przystosowanych do wymogów nowoczesnego pola walki, m.in. bagnet fiński *M60* do szturmowego karabinu *M60*, brytyjski *Nr 9 Mk I* do pistoletu maszynowego *Sten MkV,* belgijski bagnet *wz. 63* do automatycznego karabinu *FN CAL,* zachodnioniemiecki bagnet *KCB M1* (zbliżony wyglądem do radzieckiego *wz. 59)* do karabinu szturmowego *Stoner wz.63 A1* i inne. W państwach Układu Warszawskiego do kolejnych wersji *kbk AK* opracowano bagnety *wz. 47* i *wz. 59*, a do czeskiego karabinka *M.58* bagnet *wz. 58.*

BAGNET POLSKI W OKRESIE II RZECZYPOSPOLITEJ

Jedenastego listopada 1918 r., po ponad stuletniej niewoli, Polska odzyskała niepodległość. Młode państwo stanęło przed koniecznością stworzenia regularnych sił zbrojnych. W spadku po zaborcach na ziemiach polskich znajdowała się duża ilość broni, co procentowo przedstawiało się w sposób następujący: karabinów austriackich 40%, niemieckich 30%, rosyjskich 20% i karabinów innego pochodzenia 10%. Powracająca do kraju armia generała Józefa Hallera przywiozła ze sobą pewną ilość broni francuskiej. Posiadane zapasy pozwalały na uzbrojenie: 12 dywizji w karabiny francuskie, 6 dywizji w niemieckie, 3 dywizje w austriackie i 1 dywizję w angielskie. Jednostki zapasowe i tyłowe miały w użyciu karabiny włoskie, rosyjskie i japońskie (ze względu na nietypowy kaliber i małe zapasy amunicji). W latach 1920—21 firma *Zbigniew Kobylański i Zygmunt Tołtyrzew-ski,* mieszcząca się w Warszawie przy ulicy Wspólnej 49, przyjęła zamówienie na wyprodukowanie 90 tysięcy bagnetów do karabinów *Mauser* i *Manlicher.* W okresie tym w uzbrojeniu znajdowało się: 286 107 bagnetów niemieckich, 211 332 francuskich i 63 962 austriackie. Pod koniec 1921 r. reorganizacja dywizji piechoty na skład trzypułkowy z jednoczesnym podziałem terytorialnym pod względem uzbrojenia doprowadziła do zmian w procentowym stanie karabinów. Wojsko uzbrojono w karabiny: 49% francuskie, 30% niemieckie, 17% austriackie i 4% innych nacji. Różnorodność uzbrojenia nastręczała ogromne trudności w szkoleniu i utrzymywaniu zapasów mobilizacyjnych. Jedynym lekarstwem na te „dolegliwości" było wprowadzenie do uzbrojenia jednego typu karabinu. Władze wojskowe zdawały sobie sprawę z tego już wcześniej i powołały we wrześniu 1919 r. komisję, której w celu było opracowanie polskiego wzoru karabinu w oparciu o tzw. meksykański *Manlicher wz. 12.* Niewielką liczbę tych karabinów wraz z bagnetami sprowadzono do Polski celem wykonania prób. Prace komisji przerwano na skutek Uchwały Rady Ambasadorów o przekazaniu Polsce *Gdańskiej Fabryki Karabinów* wraz z dokumentacją karabinu *Mauser wz. 98,* co też nastąpiło 10 marca 1921 r. W związku z tym należało opracować bagnet do tego typu broni.

Produkcję polskiego bagnetu wz. *22* do karabinu *Mauser m. 98* podjęła w 1922 r. *Zbrojownia Nr 4 w* Krakowie. Wcześniej, prawdopodobnie w latach 1919—21, składano w niej bagnety do karabinów austriackich *Manlicher wz. 95* z oryginalnych części austriackich. Na zewnętrznym progu wytłoczono skrót *Zbr. 4* (dodatkowo na niektórych egzemplarzach poniżej napis *Kraków),* a na wewnętrznym godło państwowe (były też egzemplarze bez godła). Numer bagnetu wybijano na głowicy przy zatrzasku blokującym.

Kolejnym bagnetem polskiej produkcji był *wz. 24* produkowany w *Towarzystwie Fabryki Motorów PERKUN (TFM „PERKUN")* w Warszawie jako modyfikacja bagnetu *wz. 22.* Miał on bardziej masywną konstrukcje i rękojeść zaopatrzoną w oporę okładzin (lub okładek jak ówcześni ten element bagnetu nazywali). Najprawdopodobniej w 1925 r. wyprodukowano w *TFM „PERKUN"* niewielką liczbę bagnetów *wz. 25.* Ogólnym wyglądem przypominał bagnet wz. *22,* lecz miał oporę okładzin. Poważną wadę bagnetów *wz. 22, 24* i *25* stanowiło indywidualne pasowanie do karabinu. Usunięto ją w bagnecie wz. *27,* który pod względem konstrukcyjnym był identyczny jak *wz. 24,* lecz można go było zakładać na każdy karabin wz. 98.

Wraz z projektem wprowadzenia do uzbrojenia karabinka *wz. 29* opracowano nowy bagnet wz. *28,* różniący się od poprzedników pierścieniem jelca, co zapewniało pewniejsze osadzenie bagnetu na karabinie. Bagnety te produkowano w *TFM „PERKUN"* i *Fabryce Broni* w Radomiu *(FB RADOM).* Pierwsze serie miały oporę okładzin. Wprowadzenie ich do uzbrojenia poprzedziły badania w *Centralnej Szkole Gimnastyki w* Poznaniu. Badano trzy rodzaje bagnetów: długi, średni i krótki. Bagnet krótki wykazał wyższość
w złożeniach, pchnięciach, odbiciach, walce szkolnej, w pchnięciach o ziemię, glinę, miękkie drewno, uderzeniach o siebie i przedmioty twarde, jak również w noszeniu i pokonywaniu toru przeszkód. Koncepcję bagnetu krótkiego poparła również *Szkoła Strzelań* w Toruniu. W 1933 r. na podstawie *Dziennika Rozkazów Nr 7/33* pkt. 101 wprowadzono nowe nazewnictwo wzorów bagnetów:

— bagnet bez pierścienia jelca jako *wz. 27 (wz. 22, 24 i 25),*
— bagnet z pierścieniem jelca jako *wz. 29 (wz. 28),*
— bagnet niemiecki bez zmian.

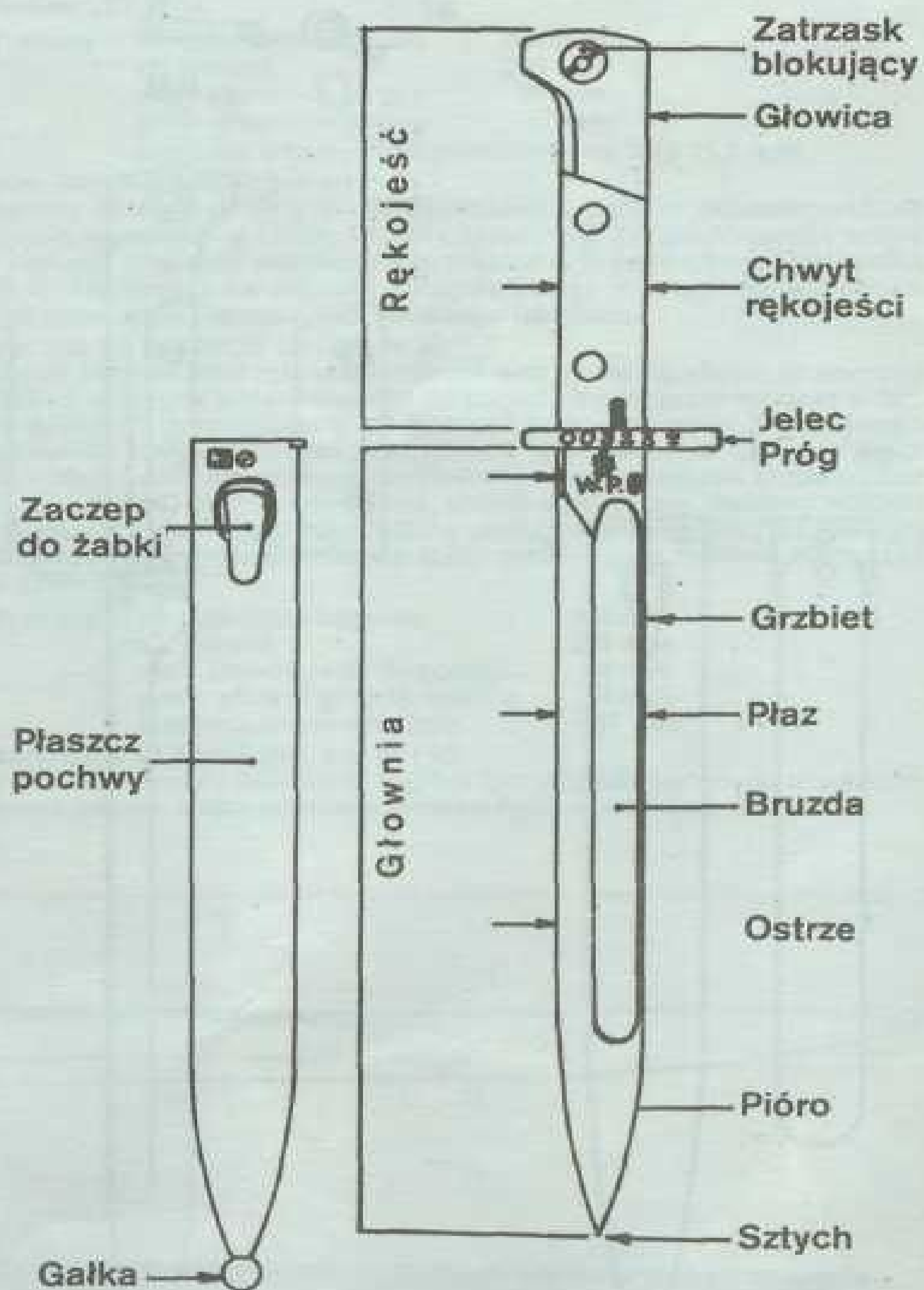
W związku z przezbrajaniem w 1933 r. z karabinków *wz. 29* na karabiny *wz. 98* wypłynęła ponownie sprawa bagnetów długich. Typowym do tej broni były niemieckie bagnety *wz. 98/05,* lecz posiadano ich tylko 80 tys. i to w złym stanie technicznym. Dlatego rozpatrywano dwie możliwości: uruchomić produkcję bagnetów identycznych jak niemieckie *wz. 98/05* albo bagnetu *wz. 29* z przedłużoną głownią. Koszt jednostkowy produkcji *wz. 98/05* obliczono na 24,34 zł, a uruchomienie produkcji na 25 500 zł. W przypadku produkcji tych bagnetów należałoby dodatkowo poddać naprawie zmagazynowane bagnety niemieckie i wyprodukować 173 tys. nowych egzemplarzy. Koszt naprawy bagnetów wyniósłby 450 tys. zł, koszt produkcji nowych skalkulowano na 4 220 820 zł. W przypadku bagnetów *wz. 29* z przedłużoną głownią koszt jednostkowy obliczono na 18,73 zł, a uruchomienie produkcji na 5 tys. W tym przypadku należałoby wyprodukować 233 tys. bagnetów, co wyniosłoby około 4 369 090 zł. W obu przypadkach nie wykorzystano by 210 tys. bagnetów *wz. 29.*

Biorąc to pod uwagę władze wojskowe postanowiły nie podejmować produkcji nowego bagnetu do karabinu *wz. 98,* mimo że zastosowanie *wz. 29* skracało broń o 100 mm. Stan bagnetów na dzień 1 kwietnia 1936 r. przedstawiał sięnastępująco: 359 500 *wz. 29,* 436 600 *wz. 27* i około 80 tys. *wz. 98/05*. Zapotrzebowanie na *wz. 29* wynosiło 233 tys. do karabinu *wz. 98* i 191 600 do karabinka *wz. 29*. Bagnetów *wz. 27* używano głównie do karabinka *wz. 98* i karabinka *wz. 91/98/25* (karabin *Mosin wz. 91* zmodyfikowany w Polsce) w liczbie 355 tys. Nadwyżka bagnetów *wz. 27* wynosiła więc 129 tys. Bagnety polskiej konstrukcji i będące w uzbrojeniu bagnety obce miały pochwy malowane na czarno, a od 1936 r. pochwy wszystkich bagnetów przemalowano na kolor zielonooliwkowy (khaki polski).

W kampanii wrześniowej wiele bagnetów *wz. 27 i wz. 29* zdobyły wojska niemieckie. Używały ich jednostki drugorzutowe Wehrmachtu oraz formacje SS.

Po zakończeniu II wojny światowej w Polsce nie opracowano własnego wzoru bagnetu do broni będącej w uzbrojeniu.

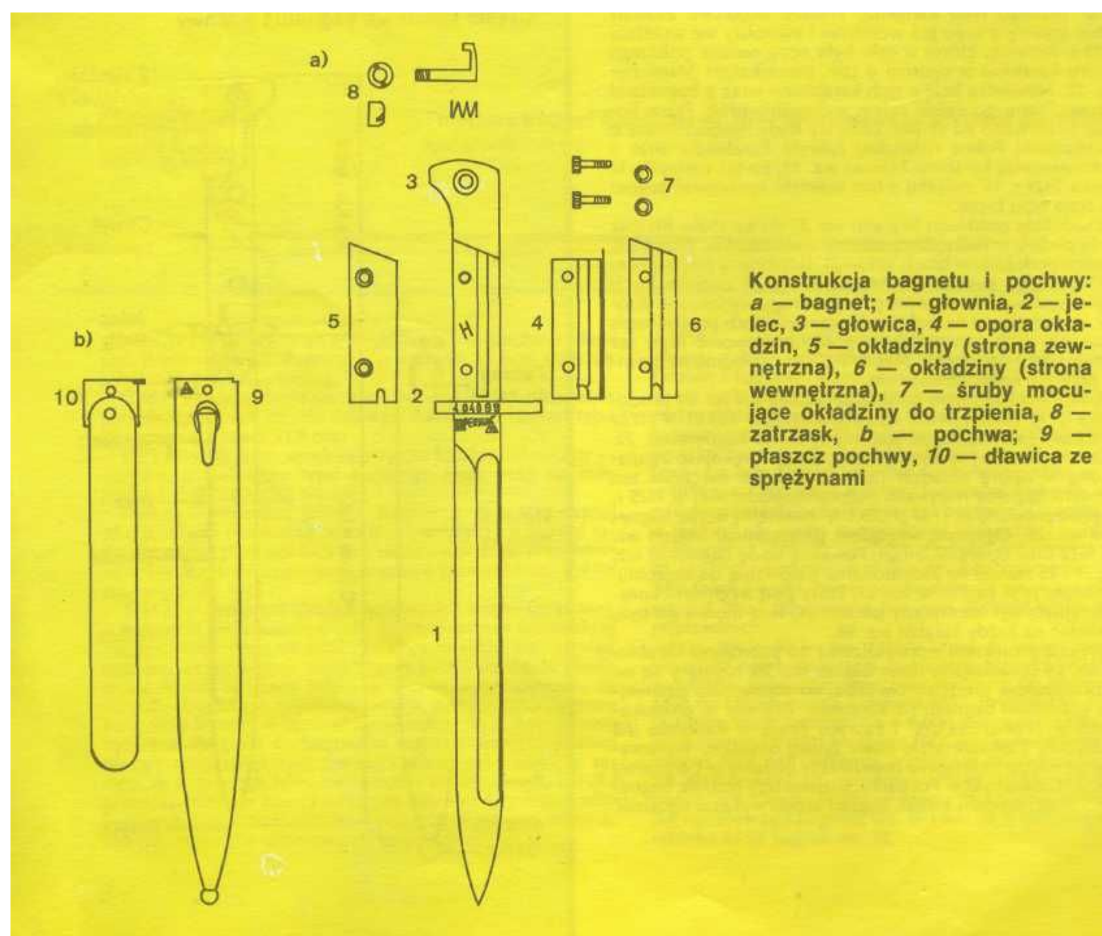
Części składowe bagnetu i pochwy

BAGNET *WZ. 29* — OSTATNI BAGNET POLSKIEJ KONSTRUKCJI

W okresie międzywojennym bagnety produkowała *Zbrojownia nr 4 w* Krakowie *(wz. 22), Towarzystwo Fabryki Motorów „PERKUN"* w Warszawie (*wz. 24, 25* i *28)* i *Fabryka Broni* w Radomiu (*wz. 28)*. Kształt bagnetu ustalały władze wojskowe bezpośrednio z producentem, nie publikując danych w *Dzienniku Rozkazów.*

Bagnet *wz. 29* składał się z głowni, rękojeści, głowicy z zatrzaskiem blokującym, jelca i pochwy. **Głownia** stalowa dł. 25 cm, szer. u nasady 2,5 cm, grub. grzbietu u nasady 0,6 cm. Płazy głowni z obustronnym progiem szlifowane w bruzdę o dł. 17,5 cm i szer. 15 cm, polerowane. Pióro głowni jednosieczne o dł. 6 cm. Sztych centralny. Bagnety używane w jednostkach wojskowych miały głownie nieostre. W okresie mobilizacji, w sierpniu 1939 r. znaczny procent bagnetów szlifowano na ostro, tzn. zaostrzono pióro w części grzbietowej i około 80% długości ostrza głowni. **Rękojeść** składała się z trzonu, okładzin drewnianych i głowicy z zatrzaskiem blokującym. Trzon rękojeści będący przedłużeniem głowni miał wyfrezowany kanał do wycioru. Do trzonu rękojeści za pomocą lutowania twardego i nitowania przymocowano stalową głowicę z wyfrezowanym wpustem do osadzenia na karabinie i kanałem na wycior; w głowicy znajdował się zatrzask blokujący. Do trzonu rękojeści za pomocą dwóch śrub stalowych przytwierdzono okładziny z drewna bukowego impregnowanego w wyniku gotowania w pokoście lnianym. W okładzinach był wyżłobiony kanał wyciora zakończony otworem drenażowym. Dł. rękojeści 12,7 cm, jej grub. 1,6 cm. Jelec stalowy o dł. 6 cm i szer. ok. 2 cm miał w górnej części pierścień na lufę karabinu. Na zewnętrznym progu głowni wytłaczano markę *(„PERKUN" lub F.B. RADOM),* znaki kontroli technicznej oraz znaki odbioru wojskowego, zaś na wewnętrznym godło państwowe — orzeł w koronie, a pod nim skrót W.P.; na zewnętrznej stronie jelca numer i seria bagnetu. W bagnetach *wz. 22, 24, 25* i *27* numer i serię umieszczano najczęściej na zewnętrznym progu, poniżej innych oznaczeń, zaś na głowicy wzór bagnetu, np.: *W.Z. 27,* lub *bg. wz. 24.* **Pochwa** stalowa dł. 27 cm i szer. 3,4 cm z przylutowanym do płaszcza owalnym zaczepem (zwanym też hakiem) do żabki, zakończona gałką. Wewnątrz znajdowała się dławica, do której mocowano dwie płaskie sprężyny, przytwierdzona do płaszcza pochwy dwoma nitami stalowymi (bagnety produkowane w Radomiu) lub śrubką (bagnety z wytwórni *„PERKUN")*. Pochwę malowano w kolorze zielonooliwkowym.

Konstrukcja bagnetu i pochwy: ***a*** **— bagnet;** ***1*** **— głownia,** ***2*** **— jelec,** ***3*** **— głowica,** ***4*** **— opora okładzin,** ***5*** **— okładziny (strona zewnętrzna),** ***6*** **— okładziny (strona wewnętrzna),** ***7*** **— śruby mocujące okładziny do trzpienia,** ***8*** **— zatrzask,** ***b*** **— pochwa;** ***9*** **— płaszcz pochwy,** ***10*** **— dławica ze sprężynami**

PRZEGLĄD BAGNETÓW WOJSKA POLSKIEGO W LATACH 1918-1978

BAGNETY AUSTRO-WĘGIERSKIE

Typ: *wz. 73* (nr1)

Rękojeść stalowa polerowana. Okładziny ze skóry utwardzanej mole-towane, mocowane trzema nitami stalowymi bez podkładek. Zatrzask blokujący ze sprężyną umieszczoną wewnątrz przycisku. Jelec stalowy polerowany z wąsem zagiętym ku głowni i z pierścieniem na lufę. Pierścień na lufę przecięty i połączony śrubką regulacyjną. Na jelcu wytłoczona cecha jednostki wojskowej *40 FKR* i numer 152. **Głownia** stalowa polerowana, typu jatagan. Płazy głowni szlifowane w bruzdę (inaczej w zbrocze), brak progu, pióro obosieczne, sztych grzbietowy. Na zewnętrznym płazie znajduje się godło państwowe, na wewnętrznym litery *G.a.* **Pochwa** stalowa, malowana na czarno. Na zaczepie do żabki cecha *OE* (Österreiche Waffen Fabrik Gesellschaft — Austriacka Fabryka Broni).

Wymiary — dł. całkowita bagnetu 606 mm dł. głowni 474 mm
szer. głowni przy jelcu 32 mm grub. głowni przy jelcu 8 mm średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 18,5 mm. **Broń:** różne modele karabinu Werndla.

Bagnety tego typu były w użyciu w początkowym okresie walk I Brygady Legionów w 1914 r. W latach 20. używano je do szkolenia w ramach przysposobienia wojskowego. **Typ.:** *wz. 88* (nr 2)

Rękojeść stalowa polerowana, okładziny z drewna polisandra mocowane dwoma stalowymi nitami na podkładkach. Jelec stalowy z pierścieniem na lufę karabinu, przecięty i złączony śrubką regulacyjną. Na jelcu znajduje się numer bagnetu 7606 i cecha jednostki wojskowej *13R5173.* **Głownia** stalowa polerowana z obustronnym progiem. Płazy głowni szlifowane w bruzdę. Na zewnętrznym progu wytłoczone godło państwowe, na wewnętrznym marka firmy *Steyr — OE.* Pióro obosieczne, sztych centryczny. **Pochwa** stalowa z prostokątnym zaczepem do żabki. Pochwy malowano w kolorze czarnym, szaronie-bieskim lub oliwkowozielonym. **Wymiary** : dł. całkowita bagnetu 374 mm
dł. głowni 245 mm
szer. głowni w progu 26,5 mm
grub. głowni w progu 6 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 16,5 mm. **Broń:** karabin *Manlicher wz. 88, 89/90, 90.* Bagnety te były w wyposażeniu I, II i III Brygady Legionów. **Typ:** *wz. 95* (nr 3)

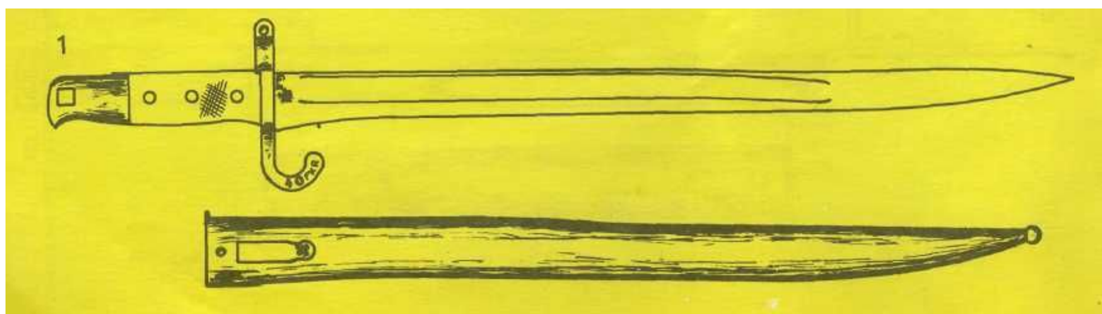
Rękojeść stalowa polerowana. Okładziny z drewna palisandra mocowane dwoma nitami stalowymi na podkładkach. Jelec stalowy z pierścieniem na lufę karabinu przytwierdzony dwoma nitami stalowymi. Na głowicy wytłoczona cecha jednostki wojskowej *13R2812,* zaś na jelcu numer *58.* **Głownia** stalowa polerowana z obustronnym progiem. Płazy głowni szlifowane w bruzdę, którą w bagnetach produkowanych w zakładach *Steyr* zakańczano owalnie, a w węgierskich prosto. Ostrze umieszczono u góry, co miało ułatwiać zadawanie pchnięć od dołu (płatających). Na zewnętrznym progu znajdował się dwugłowy orzeł cesarski, na wewnętrznym marka *FG.* Pióro obosieczne, sztych centralny. **Pochwa** stalowa z prostokątnym zaczepem do żabki zakończona gałką, malowana w kolorze czarnym, szarym, szarozielonym, szarym ciemnym, szarozielonym jasnym, khaki lub bez malowania. Na zaczepie wytłoczono godło państwowe i markę firmy *Steyr.* **Wymiary** : dł. całkowita bagnetu 360 mm
dł. głowni 248 mm
szer. głowni w progu 23 mm
grub. głowni w progu 5 mm
średnica wewnętrzna otworu na lufę 15 mm.
Broń: karabin *Manlicher wz. 95.*

Istniała również wersja podoficerska bagnetu *wz. 95.* Miała ona wąs jelca zagięty ku głowni i strzemiączko do temblaka przymocowane do głowicy. Bagnety obu wersji były w wyposażeniu I i II Brygady Legionów oraz Wojska Polskiego do końca lat 20. **Typ:** *wz. 95* eksportowy (nr 4)

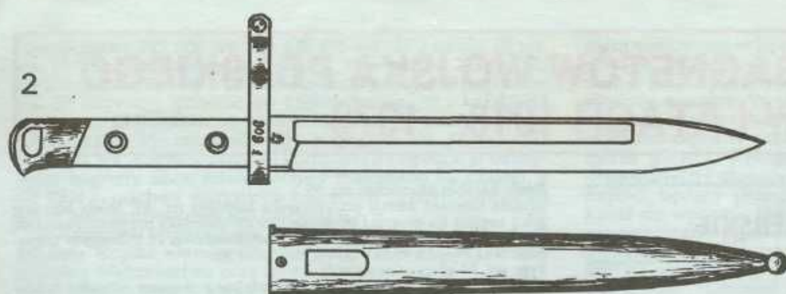
Rękojeść stalowa oksydowana. Okładziny z drewna orzecha mocowane dwoma nitami stalowymi. Głowica miała wyżłobienie pozwalające na lepsze ułożenie lufy. Jelec stalowy oksydowany z wąsem zagiętym ku głowni i z pierścieniem na lufę karabinu. Na zewnętrznej stronie jelca wytłoczony numer i seria bagnetu 7564 *F,* na wewnętrznej skasowany numer i seria *6298 LW.* **Głownia** stalowa polerowana o przekroju w kształcie litery *T,* pióro obosieczne, sztych centralny, rak progu. Na zewnętrznym płazie wytłoczony znak odbiorcy, litera T pod koroną (znak arsenału holenderskiego), na wewnętrznym marka firmy *Steyr.* Pochwa skórzana z żabką przynitowaną dziewięcioma mosiężnymi nitami. Koniec pochwy wzmocniony wewnętrzną skuwką stalową z gałką i omotany ośmioma zwojami drutu miedzianego. **Wymiary** : dł. całkowita bagnetu 480 mm
dł. głowni 360 mm
szer. głowni przy jelcu 21 mm
grub. głowni przy jelcu 8 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 14,5 mm. **Broń:** holenderska wersja karabinu *Manlicher wz. 95.* Bagnety te produkowała firma *Steyr* dla sił zbrojnych Królestwa Holandii. Po wybuchu I wojny światowej nie odebrane egzemplarze weszły do uzbrojenia wojsk Austro-Węgier. Były w wyposażeniu III Brygady Legionów. **Typ:** *wz. 12* (nr 5)

Rękojeść stalowa oksydowana. Drewniane okładziny mocowane dwoma nitami stalowymi na podkładkach. Jelec stalowy oksydowany z pierścieniem na lufę karabinu. Na jelcu wytłoczony numer i seria bagnetu "S*"I 4971* oraz napis *REPUBLICA MEXICANA.* **Głownia** stalowa polerowana. Płazy szlifowane w bruzdę z wyraźnym progiem. Na zewnętrznym progu marka firmy *Steyr*, na wewnętrznym litery *RM.* Pióro obosieczne, sztych centralny. **Pochwa** stalowa oksydowana z guzikowym zaczepem do żabki zakończona gałką. Na zaczepie seria i numer *"S"I 5374.*

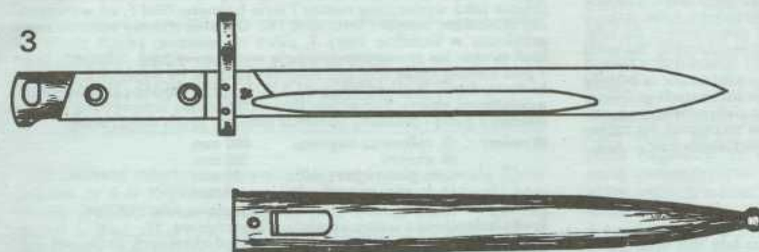
Wymiary : dł. całkowita bagnetu 384 mm
dł. głowni 253 mm
szer. głowni w progu 25 mm
grub. głowni w progu 6 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 15,5 mm. **Broń:** karabin *Manlicher wz. 12.*
Bagnety te wchodziły w skład wyposażenia pułków ochotniczych na froncie alpejskim w czasie I wojny światowej. Po zakończeniu wojny w ramach reparacji wojennych przekazano je Meksykowi. Niewielką ich liczbę wraz z karabinami zakupiła Polska w latach dwudziestych jako wzorce do opracowania polskiego karabinu. **Typ:** *wz. 17* zastępczy (ersatz; nr 6)
Bagnet ten nie miał rękojeści. Mocowano go na karabinie za pomocą płaskiej sprężyny przynitowanej do części głowni przekręconej o 90°. Do części tej przynitowany był również jelec wykonany ze stalowego kątownika z wywierconym otworem na lufę karabinu. **Głownia** stalowa z płaskownika z grubsza oszlifowana w celu nadania kształtu, bez bruzd i progu, pióro obosieczne, sztych centryczny. **Pochwa** stalowa wykonana z dwóch pasków blachy połączonych ze sobą za pomocą zawinięcia krawędzi. Zaczep do żabki prostokątny. Pochwa malowana na czarno. **Wymiary** : dł. całkowita bagnetu 388 mm
dł. głowni 248 mm
szer. głowni przy skręceniu 24 mm
grub. głowni przy skręceniu 4 mm
średnica otworu na lufę 17 mm
Broń: karabin *Manlicher wz. 88* i *95.*
W okresie I wojny światowej bagnet ten używały jednostki drugorzu-towe i tyłowe, a sporadycznie Wojsko Polskie w wojnie 1920 r.

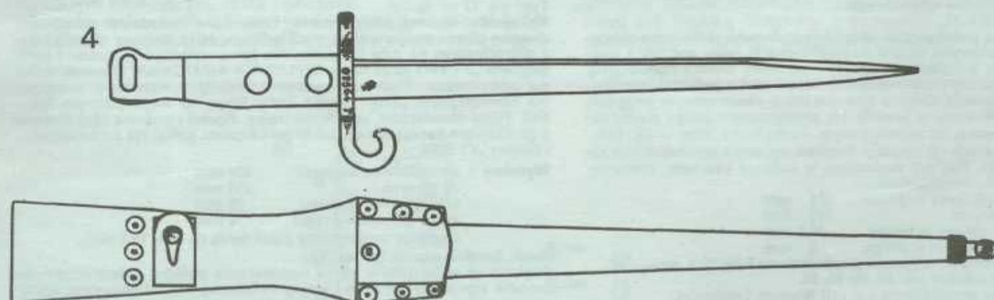
2

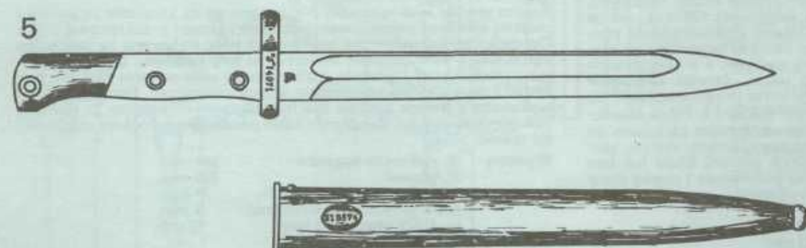
3

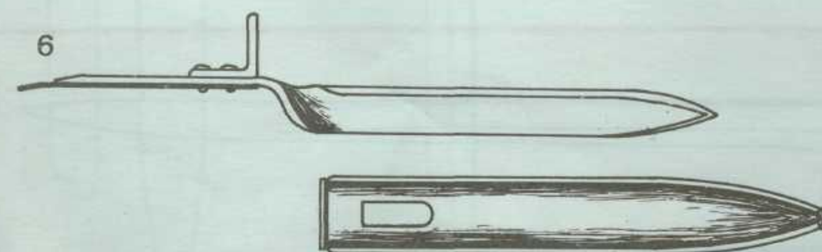
4

5

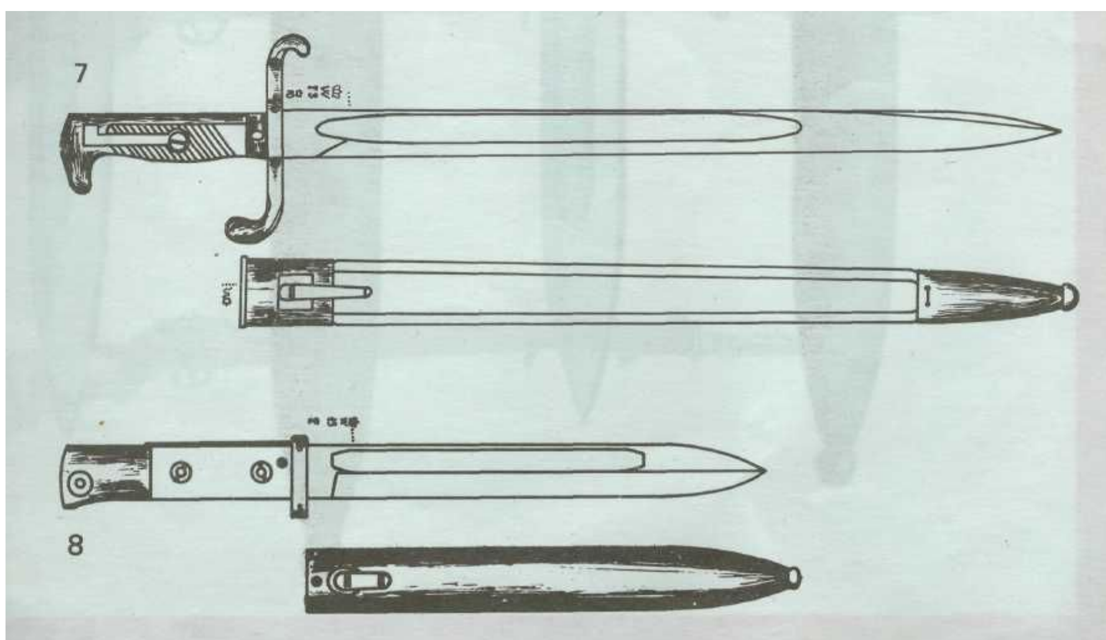

6

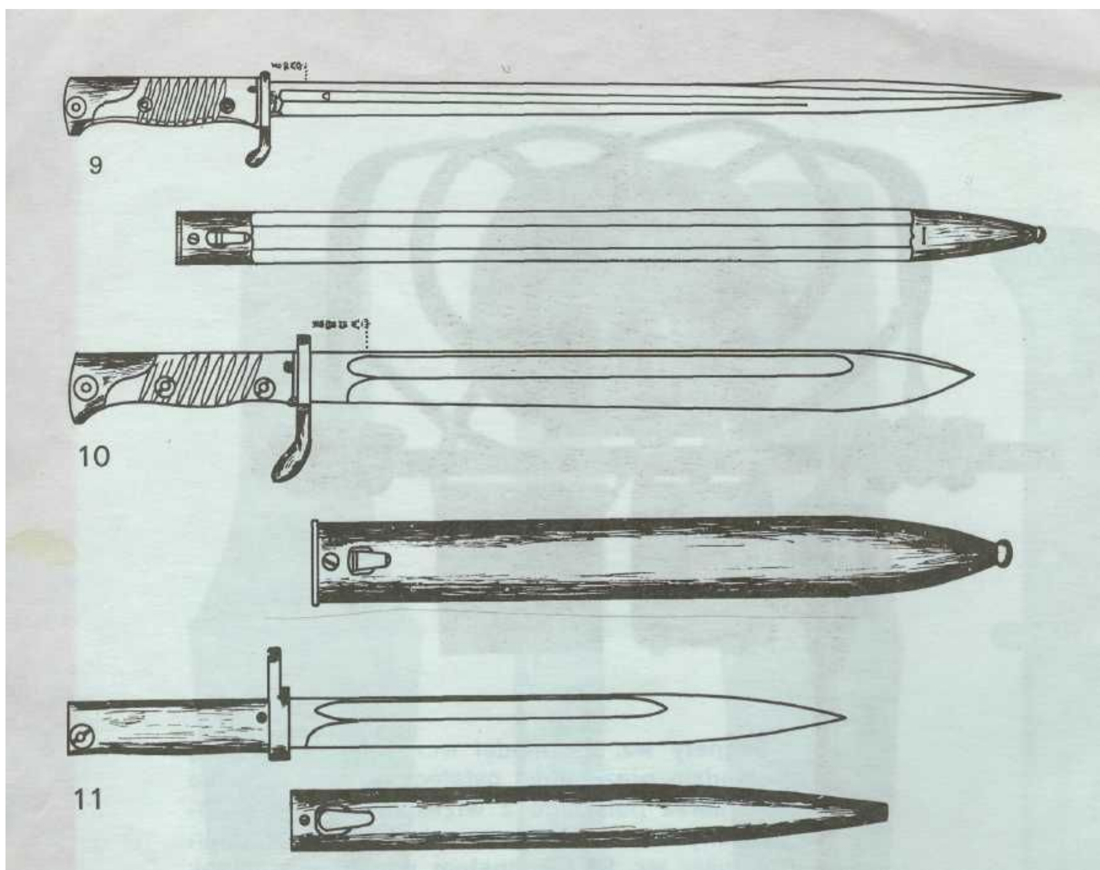
BAGNETY NIEMIECKIE

Typ: *wz. 71* (nr 7)
Rękojeść mosiężna przytwierdzona do stalowego trzpienia nitem stalowym i śrubą mocującą płaską sprężynę zatrzasku. Na zewnętrznej stronie rękojeści znajduje się 16 karbów skośnych. Jelec stalowy eso-waty z pierścieniem na lufę karabinu. Na jelcu wytłoczona cecha jednostki wojskowej *77.R.10.3 (77* pułk piechoty 10 kompania, broń Nr 3). **Głownia** stalowa polerowana. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne, sztych centralny, brak progu. Na wewnętrznym progu marka *V. Jung & S. SUHL.* Na grzbiecie głowni wytłoczona cyfra cesarska *(W* pod koroną), *72* (1872 rok) i znak arsenału. **Pochwa** skórzana czerniona z mosiężnymi okuciami. Do szyjki pochwy (okucie górne) przylu-towany zaczep do żabki z poprzecznymi nacięciami. Na wewnętrznej stronie szyjki znajduje się cecha jednostki wojskowej, a przy okienku pochwy cecha kontroli. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 597 mm
długość głowni 468 mm
szer. głowni przy jelcu 28,5 mm
grub. głowni przy jelcu 7,8 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 17,5 mm. **Broń:** karabin *Mauser wz. 71, 71/84* i *88.*
W Wojsku Polskim używany w latach 1918—1919 w jednostkach wartowniczych, później wycofany do szkolenia w szkołach średnich w ramach przysposobienia wojskowego. **Typ:** *wz. 84/98* (nr 8)
Rękojeść stalowa polerowana. Okładziny z drewna bukowego mocowane dwiema śrubami stalowymi, w których przy jelcu wywiercono otwór drenażowy. Wzmocniono je oporą okładzin. Jelec stalowy ma wgłębienie na lufę karabinu. **Głownia** stalowa polerowana z wyraźnym progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne z wyra-źną ością, sztych centralny. Na wewnętrznym progu- marka *J. Mehlich A.* C. *Berlin* C. Na grzbiecie głowni cyfra cesarska, *15* (1915 rok) i znak arsenału cesarskiego. **Pochwa** stalowa z owalnym zaczepem (z nacięciami) i owalną gałką, malowana na czarno. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 380 mm
dł. głowni 247 mm
szer. głowni w progu 25 mm
grub. głowni w progu 5,5 mm **Broń:** karabin *Mauser wz. 98b.*
Bagnetów tego typu używał Polnische Wehrmacht w latach 1917—1918 oraz Wojsko Polskie do lat 30. **Typ:** wz. *98* (nr 9)
Rękojeść stalowa polerowana. Na głowicy wytłoczone znaki kontroli. Okładziny z drewna orzecha mocowane dwiema śrubami stalowymi i nacięte w 9 skośnych karbów. Przy jelcu wycięte w nich otwory drenażowe kanału wyciora. Jelec stalowy z wąsem zagiętym ku rękojeści i z wgłębieniem na lufę karabinu. **Głownia** stalowa polerowana z wyraźnym progiem. Grzbiet zaokrąglony. Płazy szlifowane w bruzdę zanikającą w okolicach pióra. Pióro długie, wydatne, obosieczne z grubą
ością będącą przedłużeniem grzbietu głowni, sztych centralny. Na zewnętrznym progu marka *SIMSON & C- SUHL,* na grzbiecie cyfra cesarska, *05* (1905 rok produkcji) i znak arsenału cesarskiego. **Pochwa** skórzana z polerowanymi stalowymi okuciami. Na szyjce pochwy cecha jednostki wojskowej *1R.7,220.* (1 pułk piechoty 7 kompania, broń Nr 220). **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 652 mm
dł. głowni 520 mm
szer. głowni w progu 20 mm
grub. głowni w progu 6,5 mm **Broń:** karabin *Mauser wz. 98.*
Był to etatowy bagnet piechoty niemieckiej w początkach wojny. Później wycofano go do szkół podoficerskich i formacji rezerwowych. Pod Koniec wojny bagnet ten miał pochwę stalową malowaną na czarno. Używał go Polnische Wehrmacht w latach 1917—18 oraz Wojsko Polskie w początkowym okresie tworzenia. **Typ:** *wz. 98/05* (nr 10)
Rękojeść stalowa polerowana. Okładziny z drewna bukowego z 9 karbami skośnymi mocowane dwoma śrubami stalowymi. Niektóre egzemplarze tego bagnetu mają oporę okładzin. Na głowicy wytłoczona jest polska cecha *WZ 98/05.* Okładziny przy jelcu mają wycięty otwór drenażowy. Jelec stalowy z wąsem zagiętym ku rękojeści, wy-profilowany do kształtu lufy. **Głownia** stalowa polerowana liściasta (rozszerzająca się ku sztychowi). Płazy szlifowane w bruzdę z wyraźnym progiem. Sztych lekko grzbietowy. Na wewnętrznym progu marka C.G. *HAENEL SUHL,* na grzbiecie cyfra cesarska, *15* (1915 rok) i znak arsenału. **Pochwa** pierwotnie wykonana była ze skóry ze stalowymi okuciami. Od 1914 r. stosowano pochwy stalowe malowane na czarno. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 502 mm
dł. głowni 307 mm
szer. głowni w progu 26 mm
szer. głowni w piórze 34 mm
grub. w progu 6,7 mm
Broń: karabin *Mauser wz. 98.*
Bagnet przeznaczono pierwotnie dla żołnierzy artylerii pieszej. W toku działań wojennych wprowadzono go do uzbrojenia piechoty. Był w uzbrojeniu Polnische Wehrmacht, Wojska Polskiego do lat 30 i Obrony Narodowej w kampanii wrześniowej 1939 r. **Typ:** wz. 16 zastępczy (wg. nomenklatury polskiej *wz. 88/98;* nr **11). Rękojeść** stalowa malowana w kolorze feldgrau składała się z dwu wytłoczek stalowych połączonych z trzpieniem stalowymi nitami. Je-lec stalowy z pierścieniem na lufę przecięty i pogrubiony w partii głowni. **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne, sztych centralny. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 433 mm
dł. głowni 311 mm
szer. głowni w progu 25 mm
grub. głowni w progu 4 mm
średnica wewnętrzna pierścienia 18 mm **Broń:** karabin *Mauser wz. 98.*
Bagnetu tego używano w formacjach rezerwowych piechoty, Polnische Wehrmacht i sporadycznie w wojnie 1920 r. W okresie późniejszym był na stanie magazynowym.

7
8

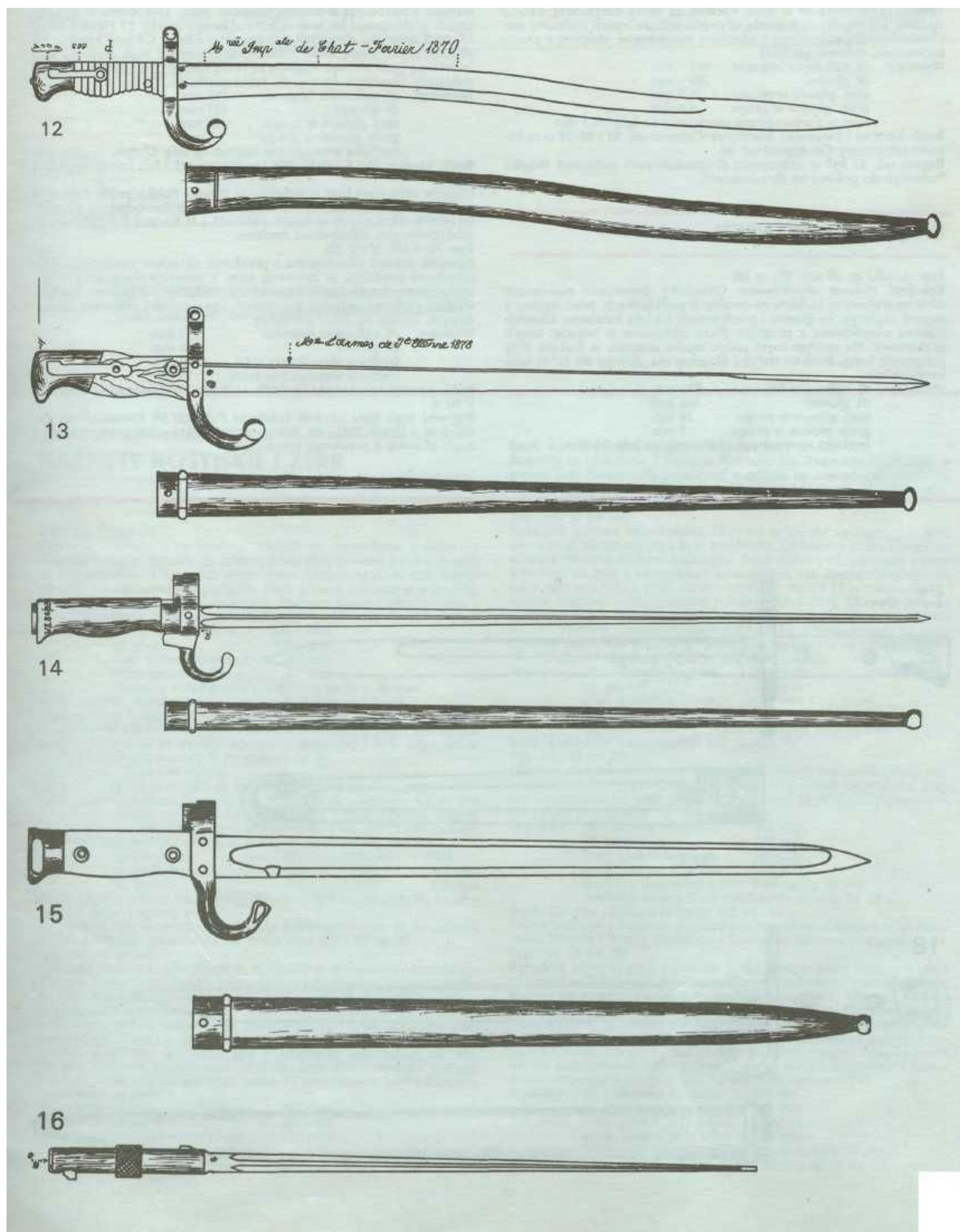
Bagnety *wz. 29:* model wcześniejszy z oporą okładzin oraz model ostateczny, oporządzenie żołnierza polskiego z września 1939 r. z pokazanym sposobem noszenia bagnetu, karabin *Mauser wz. 98* z bagnetem *wz. 29* i karabinek *PWU wz. 29* z bagnetem

BAGNETY FRANCUSKIE

Typ: *wz. 66* (wg nomenklatury polskiej *wz. 74Z;* nr 12) Rękojeść mosiężna karbowana przytwierdzona do trzpienia dwoma nitami stalowymi; drugi nit mocuje jednocześnie płaską sprężynę zaczepu. Grzbiet rękojeści uformowany w prowadnicę. Jelec stalowy z wąsem zagiętym ku głowni i pierścieniem na lufę karabinu, który jest przecięty i połączony śrubą regulacyjną. Na jelcu numer i seria bagnetu *B59102* oraz znaki kontroli. Głownia stalowa polerowana typu ja-tagan. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne, sztych centry-czny, progu brak. Na wewnętrznym płazie cyfra 7, na zewnętrznym zaś znaki kontroli 5 i *F.* Na grzbiecie głowni napis *M (anufaktu) ree lmp(eri)ale de Chat — Fevrier 1870* (Cesarska Wytwórnia w Chat — luty 1870). **Pochwa** stalowa oksydowana z zaczepem do żabki w kształcie klamerki (charakterystyczne dla bagnetów francuskich) zakończona owalną gałką.
Wymiary: dł. całkowita bagnetu 700 mm
dł. głowni 575 mm
szer. głowni przy jelcu 30 mm
grub. głowni przy jelcu 9 mm
średnica wewnętrzna pierścienia 17,5 mm. **Broń:** karabin *Chassepot wz. 66.*
Bagnetu tego używało Wojsko Polskie w początkowym okresie tworzenia oraz w czasie wojny 1920 r. Później wycofano go do szkolenia w ramach przysposobienia wojskowego w szkołach średnich. **Typ:** *wz. 74* (nr 13) Rękojeść z głowicą mosiężną, okładziny drewniane mocowane dwoma stalowymi nitami na podkładkach — drugi nit mocuje płaską sprężynę zaczepu. Grzbiet głowicy wyniesiony ku górze i ukształtowany w prowadnicę. Jelec identyczny jak w bagnecie *wz. 66*, mocowany dwoma nitami stalowymi. Na nim numer i seria bagnetu *N* 47876 oraz znaki kontroli. **Głownia** stalowa polerowana o przekroju w kształcie litery *T,* bez progu, pióro obosieczne z ością, sztych centralny. Na grzbiecie głowni napis informacyjny *M(anufaktu)re d'A(rmes) St. Etienne 1878* (Wytwórnia Broni w St. Etienne 1878). **Pochwa** stalowa rurkowa o przekroju owalnym, oksydowana z zaczepem do żabki w kształcie klamerki. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 643 mm
dł. głowni 522 mm
szer. głowni przy jelcu 21 mm
grub. głowni przy jelcu 12 mm średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 27,0 mm. **Broń:** karabin *Grass-Kropatschek wz. 74.*
Bagnetu używało Wojsko Polskie w wojnie 1920 .-., później wycofano go do szkolenia w ramach przysposobienia wojskowego. **Typ:** *wz. 86/93* (nr 14)
Rękojeść ze stopu melchior (alpaka) nakręcana na trzpień. Grzbiet rękojeści uformowany w kształt prowadnicy. Jelec stalowy oksydowany z wąsem zagiętym ku głowni mocowany nitem stalowym. Pierścień na lufę ma szczelinę na muszkę. Na jelcu numer bagnetu *10898.* **Głownia** stalowa polerowana w przekroju krzyżowa, sztych centralny. **Pochwa** stalowa rurkowa, stożkowa zakończona gałką z otworem drenażowym. Zaczep do żabki klamerkowy.
Wymiary: dł. całkowita bagnetu 640 mm dł. głowni 520 mm
średnica głowni przy jelcu 14 mm średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 22 mm. **Broń:** karabin *Lebel wz. 86.* Rozwojowy wariant tego bagnetu nie miał wąsa jelca, rękojeść mocowano nakrętką stalową. Powstał on w wyniku uproszczenia konstrukcji, a oznaczono go *wz. 86/93/16.* Rękojeści bagnetów *wz. 86/93* i *36/93/16* wykonywano z

melchioru, mosiądzu lub żeliwa. W 1935 r. we Francji wprowadzono wersję skróconą oznaczoną *wz. 86/93/16/35.* Bagnetów *wz. 86/93* i *86/93/76* używano w Armii Polskiej we Francji pod dowództwem gen. Hallera, w Wojsku Polskim do lat 30., w Obronie Narodowej w kampanii 1939 r. oraz w ramach przysposobienia wojskowego w szkołach średnich, a także w Polskich Siłach Zbrojnych we Francji w 1940 r. Typ: *wz. 92* (nr 15)
Rękojeść stalowa oksydowana. Głowica lekko wyniesiona ku górze z wyżłobieniem na lufę, a w tylnej części otwór na czop blokujący. Okładziny we wcześniejszych egzemplarzach z tworzywa sztucznego, w późniejszych drewniane mocowane nitami stalowymi. Jelec stalowy oksydowany przytwierdzony dwoma nitami, wąs zagięty ku głowni, pierścień na lufę identyczny jak w bagnecie *wz. 86/93*. W egzemplarzach późnych serii wąs jelca został zredukowany do 1/2 długości. **Głownia** stalowa polerowana bez progu. Płazy szlifowane w bruzdę biegnącą aż do sztychu. Na grzbiecie głowni, w partii pióra nacięty rowek o przekroju V. W odległości 4 cm od jelca znajduje się rowek blokujący bagnet w pochwie. **Pochwa** stalowa oksydowana. Zaczep do żabki typowy dla bagnetów francuskich, gałka na końcu pochwy ma otwór drenażowy. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 514,0 mm
dł. głowni 400 mm
szer. głowni przy jelcu 25 mm
grub. głowni przy jelcu 7 mm
średnica pierścienia na lufę 13 mm **Broń:** karabin i karabinek *Berthier wz. 92/16, 92/27* i *16/27*. Bagnetu używano w Armii Polskiej we Francji pod dowództwem gen. Hallera i w Wojsku Polskim do 1939 r. **Typ:** *wz. 36* (nr 16) **Rękojeść** szczątkowa w formie cylindra, stalowa. W połowie długości
znajduje się pierścień moletowany. Zaczep blokujący kołyskowy. **Głownia** stalowa o przekroju krzyżowym. **Pochwa:** bagnet noszono w tulei pod lufą karabinu. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 430 mm
dł. głowni 336 mm
średnica głowni przy rękojeści 10 mm **Broń:** karabin *MAS wz. 36.* Cały bagnet malowano na czarno. Był on w uzbrojeniu Polskich Sił Zbrojnych we Francji w 1940 r.

BAGNETY WŁOSKIE

Typ: *wz. 91* (nr 17)

Rękojeść stalowa oksydowana. Okładziny z drewna palisandra mocowane dwoma nitami stalowymi na podkładkach. Jelec stalowy oksydowany z wąsem zakończonym kulką i pierścieniem na lufę. Na wewnętrznej stronie jelca numer i seria *OH 712.* **Głownia** stalowa oksydowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne, sztych centryczny. Na wewnętrznym progu marka *TERNI* w owalu, na zewnętrznym litera *M* w kole. **Pochwa** ze skóry czernionej, okucia stalowe. Do tego typu bagnetu używano jeszcze trzech rodzajów pochew: ze skóry czernionej z okuciami mosiężnymi, stalowej z przet-łoczeniami, stalowej gładkiej. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 413 mm

dł. głowni 299 mm

szer. głowni w progu 25,5 mm

grub. głowni w progu 4,8 mm

średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 13,3 mm. **Broń:** karabin i karabinek *Manlicher-Carcano wz. 91* i *91/24* oraz karabin szturmowy *Cei-Rigotti wz. 41.*

Bagnet *wz. 91* był w uzbrojeniu drugorzutowych jednostek Wojska Polskiego do połowy lat dwudziestych.

BAGNETY JAPOŃSKIE

Typ: *Arisaka m 30* (*wz. 97*; nr 18)

Rękojeść stalowa oksydowana. Okładziny drewniane mocowane dwiema stalowymi śrubami na owalnych podkładkach. Jelec stalowy z wąsem zagiętym ku głowni i pierścieniem na lufę karabinu. **Głownia** stalowa oksydowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, sztych grzbietowy. Na zewnętrznym progu marka arsenału w Kokura (trzy połączone koła). **Pochwa** stalowa oksydowana. Zaczep do żabki typu francuskiego.

Wymiary: dł. całkowita bagnetu 510 mm
dł. głowni 398 mm
szer. głowni w progu 24 mm
grub. głowni w progu 7 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 14 mm.

Broń: karabin *Arisaka m 30* lub *Arisaka m. 38 (wz. 1905).* Bagnetu tego typu używano w Wojsku Polskim do połowy lat dwudziestych.

BAGNETY ANGIELSKIE

Typ: *wz. 07 (wz. 1907;* nr 19)

Rękojeść stalowa polerowana. W głowicy poprzeczny otwór drenażowy. Okładziny drewniane mocowane dwiema śrubami stalowymi. Jelec stalowy polerowany z pierścieniem na lufę karabinu. **Głownia** stalowa polerowana z długim progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, sztych grzbietowy. Na wewnętrznym progu marka *11 HENDERSON 17,* znak arsenału, data *1907* (typ bagnetu) i litery *GR* pod koroną. Na zewnętrznym progu znaki kontroli technicznej i znak arsenału królewskiego (grot strzały). **Pochwa** ze skóry czernionej z oksydowanymi stalowymi okuciami. Zaczep do żabki guzikowy. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 555 mm
dł. głowni 433 mm
szer. głowni w progu 24 mm
grub. głowni w progu 7 mm
średnica wewnętrzna otworu na lufę 17 mm.

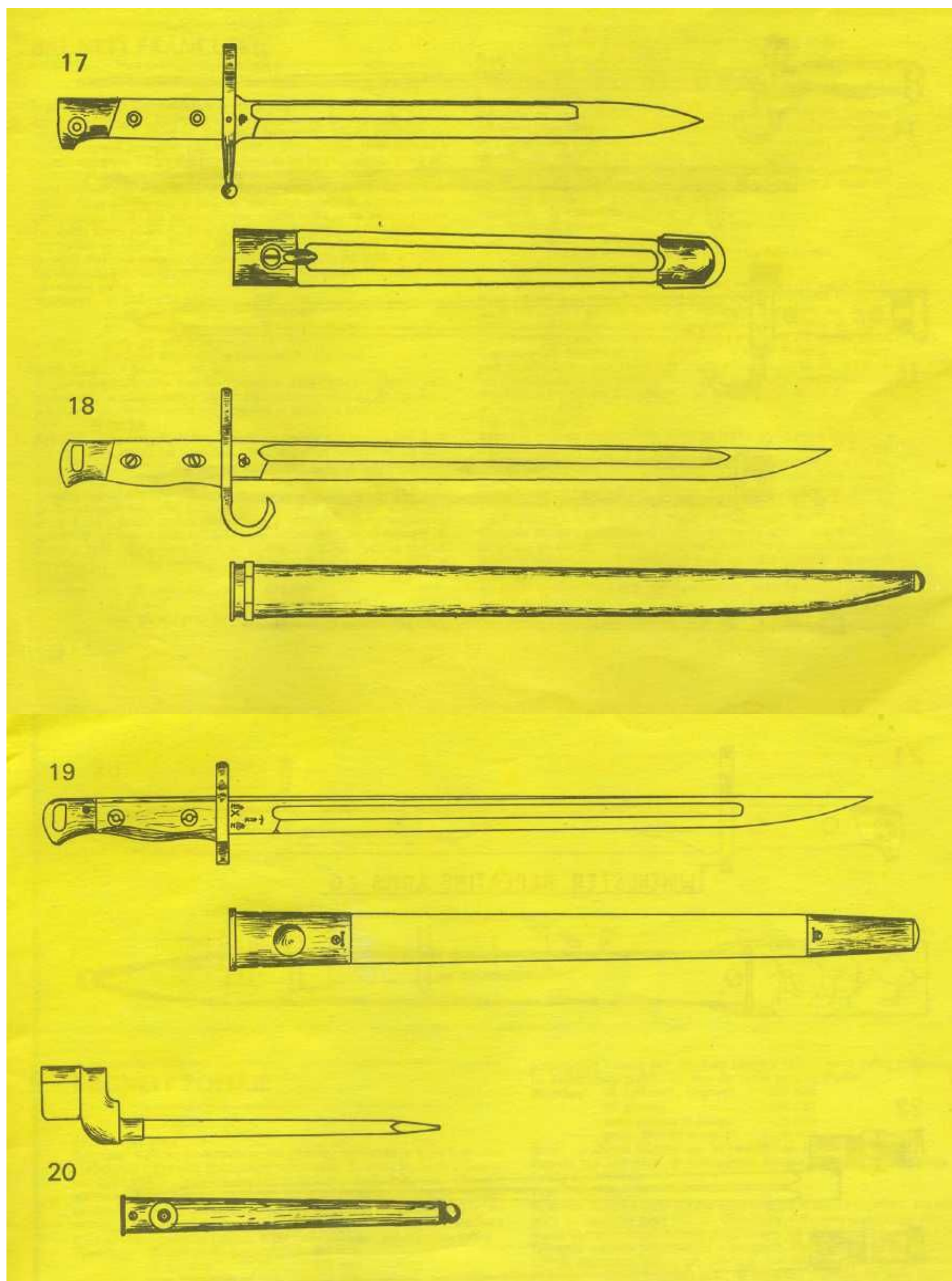
Broń: karabin *SMLE Mk.III, PM Lanchester Mk.I* lub *Lee-Enfield Nr 1 Mk.III.*

Bagnety tego typu były w uzbrojeniu Wojska Polskiego do 1924 r. W czasie II wojny światowej wyposażono w nie Samodzielną Brygadę Strzelców Karpackich w latacn 1940—41 i II Korpus Polski pod dowództwem gen. Władysława Andersa. **Typ:** *Nr 4 Mk. II* (nr 20)

Głownia stalowa oksydowana o przekroju okrągłym zwężająca się ku sztychowi osadzona w szerokiej tulei z wewnętrznym zatrzaskiem blokującym. Sztych centralny lekko zeszlifowany z boków. **Pochwa** stalowa rurkowa oksydowana, zakończona gałką z otworem drenażowym, zaczep do żabki guzikowy. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 251 mm
dł. głowni 200 mm
średnica głowni przy tulei 10 mm
średnica wewnętrzna tulei 15 mm.

Broń: karabin *Lee-Enfield Nr 4 Mk. I* lub pistolet maszynowy *Sten Mk. V Nr4.*

Bagnetu tego typu używali żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w latach 1941—46. Wersja wcześniejsza oznaczona Nr *4 Mk. I* miała głownię o przekroju krzyżowym.

BAGNETY ROSYJSKIE I ZSRR

Typ: *wz. 15* (nr 21)

Rękojeść stalowa oksydowana. Okładziny drewniane mocowane dwiema śrubami stalowymi. Jelec stalowy oksydowany z pierścieniem na lufę karabinu z napisem: *Winchester Repeating Arms CO.* **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy głowni szlifowane w bruzdę, sztych centralny, pióro obosieczne. **Pochwa** stalowa oksydowana z żabką skórzaną przynitowaną na stałe. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 517 mm

dł. głowni 402 mm

szer. głowni w progu 26,7 mm

grub. głowni w progu 6 mm

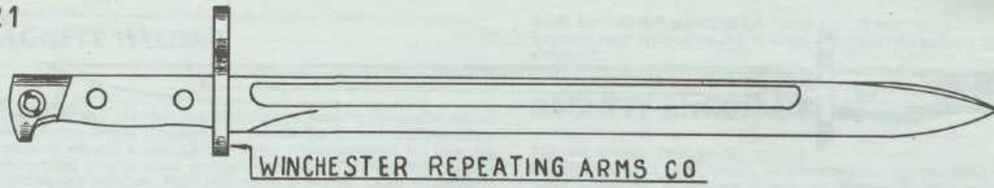
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 16 mm. **Broń:** karabin *Winchester* rosyjski *wz. 95* kalibru 7,62x54R. Czternastego listopada 1914 r. firma *Winchester* rozpoczęła dostawy dla Rosji 300 000 karabinów *wz. 95.* Broń ta weszła w skład uzbrojenia Wojska Polskiego w wyniku zdobyczy wojennej i była używana w formacjach

drugorzutowych do połowy lat 20. **Typ:** *wz. 91, 91/30* i *44* (nr 22)
Głownia stalowa o przekroju krzyżowym, oksydowana, sztych centralny typu śrubokręt. Bagnety *wz. 91* i *91/30* są tulejowe; *wz. 44* jest połączony na stałe z lufą karabinka i składany z prawej strony. Bagnet *wz. 91* blokuje się pierścieniem środkowym, a *wz. 91/30* zatrzaskiem (wczesne wersje miały przymocowaną do tulei osłonę muszki).

Wymiary: typ bagnetu	*wz. 1891*	*1891/30*	*1944*
dł. bagnetu	499	502	382 mm
dł. głowni	429	432	313 mm

Broń: karabin *Mosin wz. 91* i *91/30* — bagnety *wz. 91* i *91/30*; karabinek wz. *44* — bagnety wz. *44.*
Bagnety te były w uzbrojeniu Wojska Polskiego — *wz. 91* do połowy lat 20., pozostałe stosowała I i II Armia oraz LWP do lat 50. **Typ:** wz. *40* (nr 23)
Rękojeść stalowa oksydowana. Okładziny drewniane mocowane dwiema śrubami stalowymi. Jelec stalowy oksydowany z pierścieniem na lufę. **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę usytuowaną skośnie, pióro obosieczne, sztych centralny. Na zewnętrznym progu znajdują się znaki kontroli i znak przynależności państwowej. Bagnety produkowane w czasie pokoju miały głownię osadzoną ostrzem ku górze (jak w bagnecie austriackim *wz. 95*). **Pochwa** stalowa oksydowana w dole zagniatana. Innego rodzaju pochwa miała dół zakończony gałką. W obu typach żabka parciana mocowana na stałe. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 364 mm
dł. głowni 245 mm
szer. głowni w progu 25 mm
grub. głowni w progu 5 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 14 mm.
Broń: karabin automatyczny Tokariewa *SWT wz. 40.* Bagnety te stosowała 1 Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki w bitwie pod Lenino. Po bitwie, ze względu na zawodność karabinu, wycofano je z uzbrojenia na rzecz karabinu *Mosin wz. 91/30.* Po wojnie używano ich w Kompanii Reprezentacyjnej LWP. **Typ:** *wz. 47* (nr 24)
Rękojeść stalowa oksydowana. Głowica w formie rozciętego u góry pierścienia obejmującego łoże karabinka. Okładziny plastykowe mocowane dwiema śrubami stalowymi. Jelec stalowy oksydowany z pierścieniem na lufę i zatrzaskiem blokującym. Na zewnętrznej stronie jelca data produkcji 7958, na wewnętrznej marka 77 w owalu. Seria i numer bagnetu wytłoczone na rękojeści (*A 31571*). **Głownia** stalowa chromowana z wykończeniem matowym w typie głowni bagnetu *wz. 40.* **Pochwa** stalowa oksydowana z żabką przymocowaną na stałe. Pochwy bagnetów produkcji radzieckiej wykonane są z cienkiej blachy i mają dół zagniatany (jak w bagnecie *wz. 40).* **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 311 mm
dł. głowni 201 mm
szer. głowni w progu 22 mm
grub. głowni w progu 5 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 18 mm. **Broń:** karabinek Kałasznikowa *kbk AK wz. 47.* **Typ:** *wz. 49* (nr 25)
Głownia stalowa chromowana z wykończeniem matowym. Płazy szlifowane w bruzdę, pióro obosieczne z ością, sztych centryczny. Bagnet mocowano na stałe pod lufą karabinu i blokowano przesuwaną tuleją (jak w bagnecie *wz. 44).* **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 312 mm
dł. głowni 227 mm
szer. głowni w progu 21 mm
grub. głowni w progu 5 mm
średnica zewnętrzna tulei blokującej 18 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 14 mm. **Broń:** karabin samopowtarzalny *KsS wz. 49.*
Tuleja blokująca bagnetu oksydowana na czarno. Obecnie w wyposażeniu Wojska Obrony Wybrzeża i Kompanii Reprezentacyjnej. **Typ:** *wz. 59* (nr 26)
Rękojeść plastykowa z materiału izolacyjnego. Jelec stalowy z pierścieniem na lufę karabinka i haczykiem do skórzanego temblaka, malowany na czarno. Na jelcu numer bagnetu *10448.* **Głownia** stalowa polerowana typu *Bowie* osadzona ostrzem ku górze. Płazy bez bruzdy z otworem do łączenia z pochwą. Grzbiet głowni przy piórze przystosowany do cięcia drutu pod napięciem. **Pochwa** stalowa pokryta czarnym lakierem. Na szyjkę naciągnięta gumowa obejma. Stopka pochwy ma przyspawany trzpień (bolec) do łączenia z bagnetem i kowadełko ułatwiające cięcie drutu. Na pochwie numer *03741.* **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 276 mm
dł. głowni 148 mm
szer. głowni przy jelcu 30 mm
grub. głowni przy jelcu 3 mm
średnica wewnętrzna pierścienia na lufę 18 mm. **Broń:** zmodyfikowany karabinek Kałasznikowa *AKM wz. 59.*

21

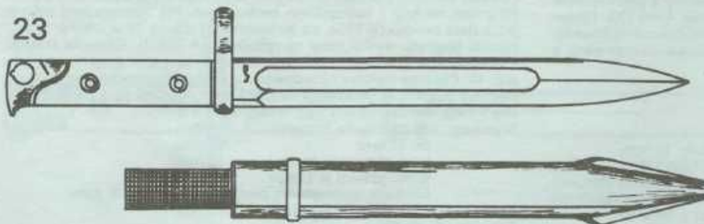

22

23

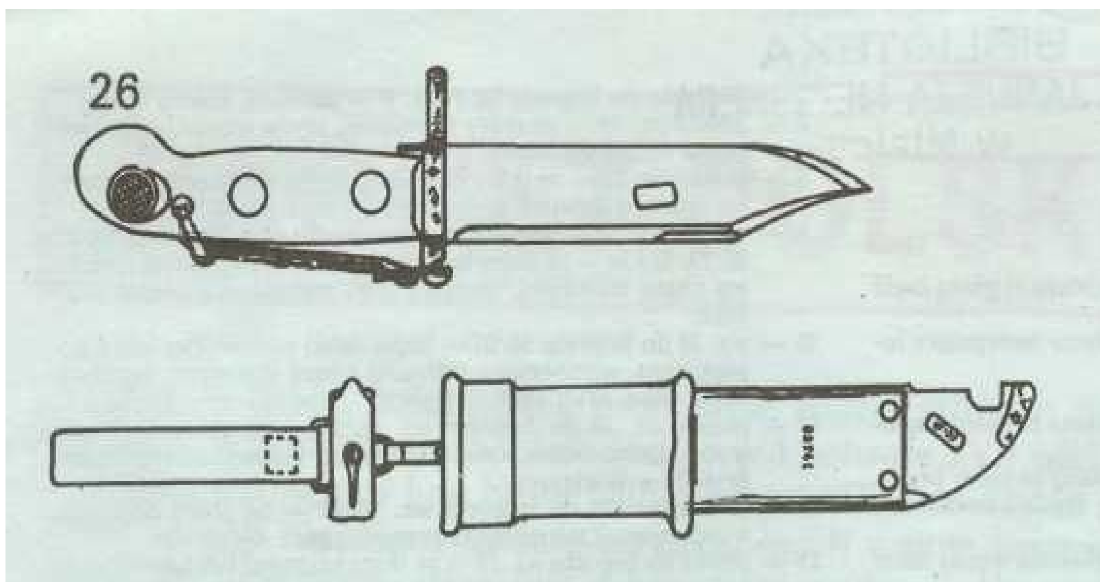

24

25

BAGNETY POLSKIE

Typ: *wz. 22* (nr 27)

Rękojeść stalowa polerowana. Na głowicy oznaczenie typu bagnetu. Okładziny z drewna bukowego mocowane dwiema śrubami stalowymi. Jelec stalowy polerowany wyprofilowany do kształtu lufy. **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, sztych centryczny, pióro obosieczne. Na zewnętrznym progu marka *Zbr. 4* i numer *77950,* na wewnętrznym godło państwowe i litery WP. **Pochwa** stalowa malowana na czarno, typu austriackiego, zakończona gałką. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 383 mm

dł. głowni 250 mm

szer. głowni w progu 23 mm

grub. głowni w progu 6 mm

Broń: karabin *Mauser wz. 98.* **Typ:** *wz. 24* (nr 28)

Rękojeść stalowa polerowana. Na głowicy oznaczenie typu bagnetu wz. *24.* Okładziny z drewna bukowego mocowane dwiema śrubami stalowymi mają oporę. Jelec stalowy polerowany jak w bagnecie wz. *22.* **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, sztych centryczny, pióro jednosieczne. Na zewnętrznym progu marka *PERKUN,* znak kontrolny 5 w prostokącie, znak odbioru wojskowego 6, numer i seria bagnetu *7098*, na wewnętrznym godło

państwowe i litery *WP.* **Pochwa** stalowa zakończona gałką malowaną na kolor khaki polski. Zaczep do żabki owalny gładki. **Wymiary:** dł. całkowita bagnetu 383 mm dł. głowni 250 mm

szer. głowni w progu 25 mm

grub. głowni w progu 6 mm.

Broń: karabinek Mauser *wz. 98* i karabinek *Mosin wz. 91/98/25.* Bagnet ten był m.in. w uzbrojeniu Korpusu Ochrony Pogranicza i Straży Granicznej. **Typ:** *wz. 25* (nr 29)

Rękojeść stalowa polerowana zaopatrzona w oporę okładzin. Na głowicy oznaczenie typu *WZ 25.* Okładziny z drewna bukowego mocowane śrubami. Jelec stalowy polerowany jak w bagnetach *wz. 22* i *24.* **Głownia** stalowa polerowana z progiem. Płazy szlifowane w bruzdę, sztych centralny, pióro obosieczne. Na zewnętrznym progu marka *PERKUN* i numer bagnetu *2237,* na wewnętrznym godło państwowe i litery *WP.* Pochwa stalowa zakończona gałką, malowana na kolor khaki polski, zaczep do żabki owalny.

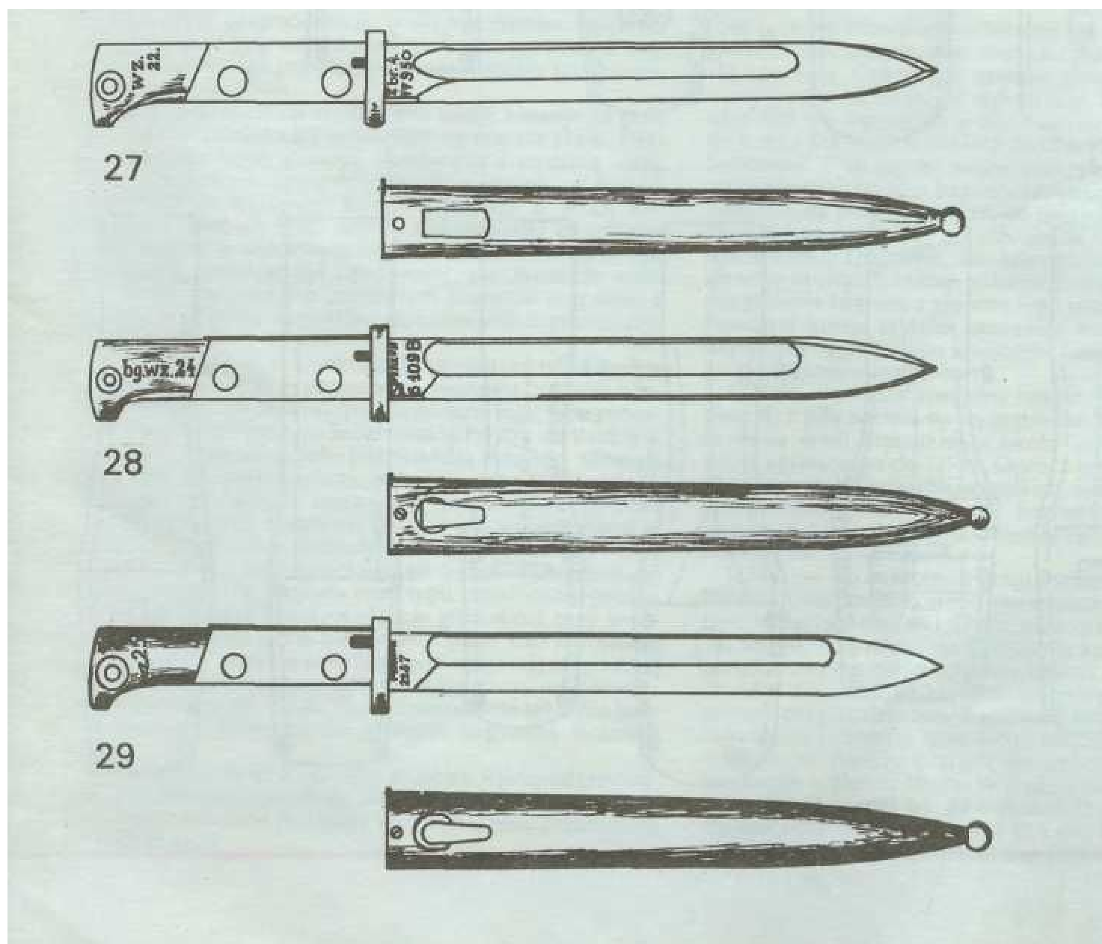
Wymiary: dł. całkowita bagnetu 377 mm

dł. głowni 244 mm

szer. głowni w progu 25 mm

grub. głowni w progu 5 mm

Broń: karabinek *Mauser wz. 98* i karabinek *Mosin wz. 91/98/25.* Wyprodukowano niewielką liczbę tych bagnetów. Były one w uzbrojeniu Wojska Polskiego do 1939 r. Danych źródłowych odnośnie do tego typu bagnetu nie udało się odnaleźć.

ŻABKI

Żabka jest to rodzaj krótkiej olstry (lub paska) obejmującej górną część pochwy i służącej do noszenia bagnetu. W Wojsku Polskim w latach 1918—1945 były w użyciu następujące rodzaje żabek:

1 — austriacka do bagnetu *wz. 88* i *95* — wykonana ze skóry brązowej;

2 — niemiecka do bagnetu *wz. 84/98* — wykonana ze skóry brązowej częścią gładką do wewnątrz, z trokiem. Szycie wzmocnione czterema miedzianymi nitami;

3 — niemiecka do bagnetu *wz. 98/05* — powiększona wersja żabki poprzedniej bez troka;

4 — francuska do bagnetu *wz. 86/93* — wykonana ze skóry brązowej, sprzążka troka mosiężna lub stalowa;

5 — angielska do bagnetu *wz. 07* — ze skóry brązowej, szycie wzmocnione sześcioma nitami stalowymi, sprzążka stalowa;

6 — angielska do bagnetu *Nr 4 Mk. II* — parciana, koloru khaki;

7 —[1] polska *wz. 19* — ze skóry czernionej, szycie wzmocnione sześcioma nitami stalowymi;

8 — polska wz. *22* — ze skóry brązowej, szycie wzmocnione czterema nitami stalowymi, sygnowana *Sp. Siod. MVII 1922;*

9 — polska *wz. 24* (uniwersalna) używana do bagnetów wz. *98/05, 86/93, 92* i *24* — ze skóry brązowej, szycie wzmocnione sześcioma nitami stalowymi, sprzążka troka stalowa, sygnowana *MVII 1924;*

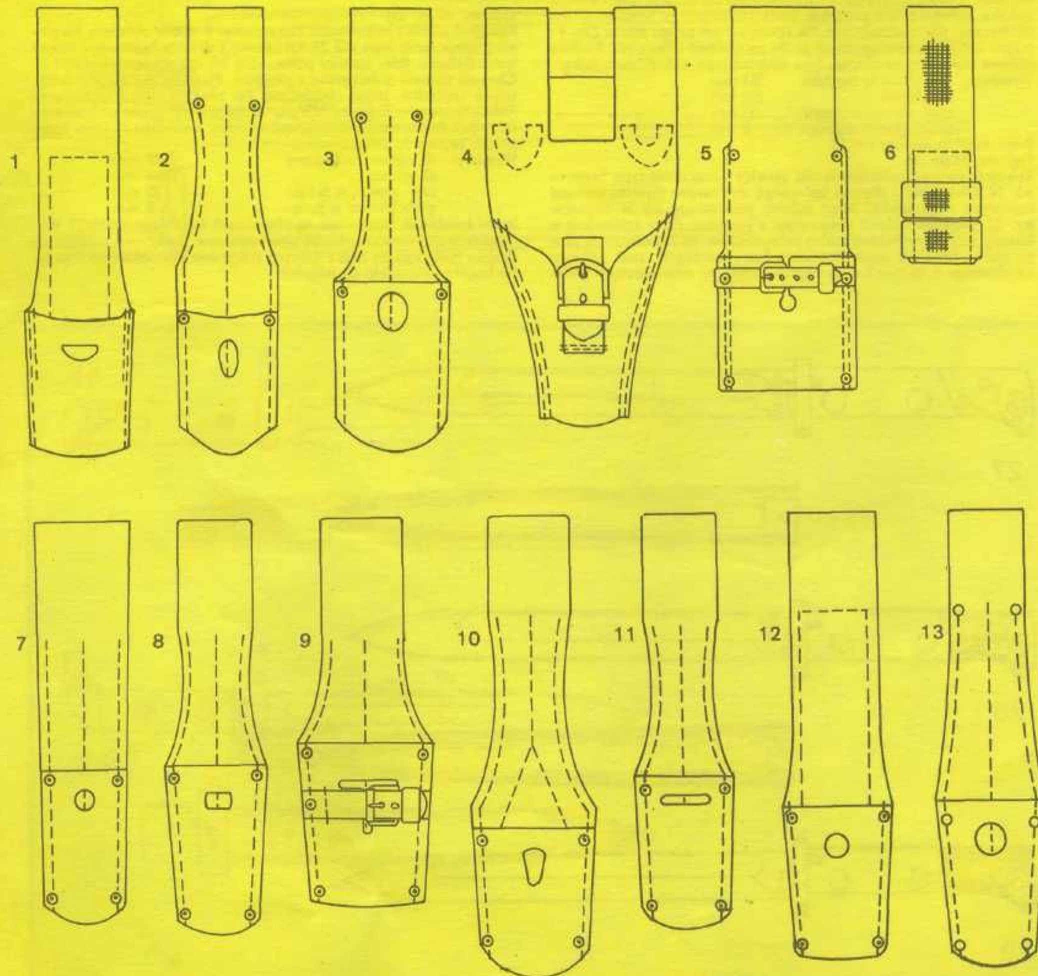
10 — *wz. 28* do bagnetu *98/05* — kopia żabki niemieckiej lekko powiększona, wzmocniona czterema nitami stalowymi, sygnowana *Sp. Siod. MVII 1928;*

11 — polska *wz. 28* do bagnetu *wz. 86/93* — ze skóry brązowej, szycie wzmocnione czterema nitami stalowymi, sygnowana *Brygada w Warszawie;*

12 — polska *wz. 28* do bagnetu *wz. 98/05* — ze skóry brązowej, wzmocniona czterema nitami stalowymi;

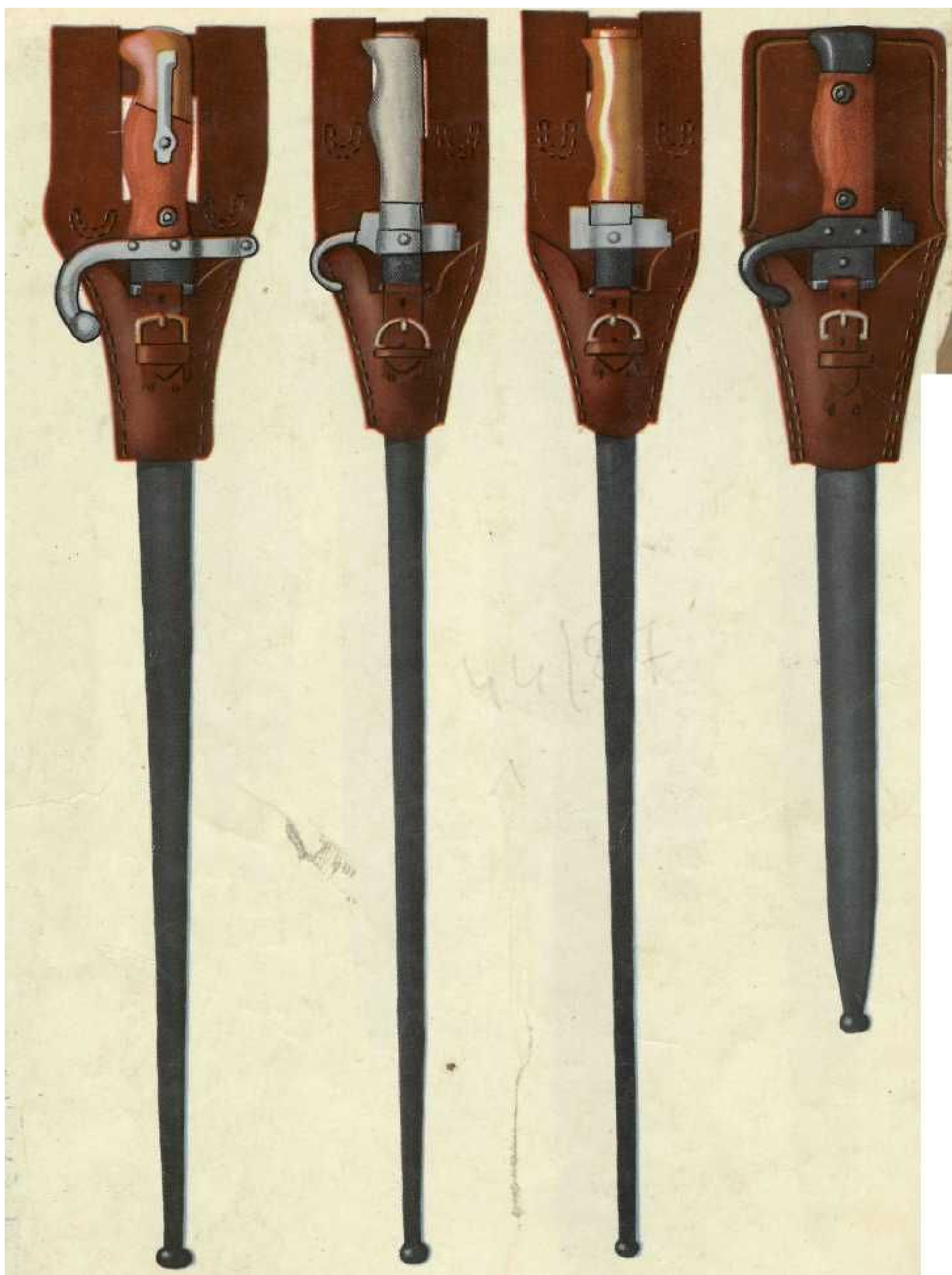
13 — polska do bagnetu *wz. 29—ze* skóry brązowej lub barwionej na kolor wiśniowy, szycie wzmocnione sześcioma nitami stalowymi, sygnowana *Inwalidzka Spółdzielnia Rymarsko-Siodlarska w Warszawie.*

Obecnie stosuje się żabki w formie pasków skórzanych lub parcianych z trokiem do podtrzymywania bagnetu.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13

Bagnety niemieckie, od lewej: ***wz. 71, wz. 98, wz. 98/05, wz. 84/98, wz. 17*** **zastępczy**

Bagnety francuskie, od lewej: *wz. 74, wz. 86/93, wz. 86/93/16, wz. 92*

UWAGA OD KOMPILATORA:
Plik DOC zawierający te dane ściągnąłem z sieci i był podpisany jako „Typy Broni i Uzbrojenia Nr.120 – Bagnet Poski wz29”.
Przerobiłem go cośkolwiek, bo autor uparcie stosował czcionki formatu micro i trudno było coś przeczytać nie naciągając nerwów wzrokowych, poza tym dopasowałem trochę obrazki do wielkości strony. W żadnym wypadku nie biorę odpowiedzialności za zgodność danych zawartych w tym pliku z oryginalnym TbiU 120!!!
A ponieważ w mojej kolekcji opieram się na zeskanowanuch stronach TbiU – ten zestaw zamieszczam z dużymi oporami i tylko dlatego, że dotychchczas nie udało mi się znaleźć nic lepszego...
Oryginalny plik DOC, który był podstawą przeróbki zamieszczony jest w tym samym archiwum.
Gdyby ktoś posiadał zestaw skanów tego numeru – proszę o kontakt na jabberwocky@wp.pl *– proszę także o kontakt tych, którzy posiadają zestawy skanów innych, podanych niżej, interesujących mnie numerów TbiU.*
No to Heya!   - Jamie Jabberwocky

POSZUKUJĘ: TbiU # 103, 109, 166, 168, 189, 216, 220.